

ISSN 0908-858X

Postbesørget blad

09106 ARC

209

000

NIELS BOMHOLT JENSEN

LANGEMARKEN 3

ULBØLLE

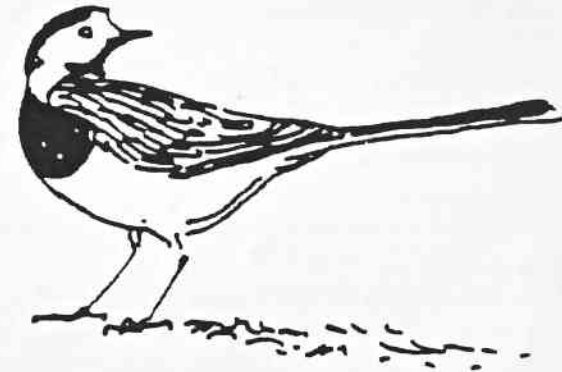
5762 VESTER SKERNI 5762 0441 / 2

Dansk Ornitologisk Forening

Foreningen for fuglebeskyttelse

HAVREVIMPEN DOF- FYN

8. ÅRGANG NR.3, OKT. 2000

Ring Sø   Sundet   Bulgarien
Egensedybet Vildtreservat
Hedelærkens forekomst på Fyn
Ringmærkning   Uglebog på vej

HAVREVIMPEN

Udgives af Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdeling for Fyns Amt

ISSN 0908-858X

Tryk: Micro-Forma Oplag: 630

Redaktion:

Søren Gjaldbæk - Jacob Sterup Andersen
Tim Hesselballe Hansen - Michael Mosebo Jensen

Redaktør:

Søren Gjaldbæk, Carsten Hauchs Vænge 4, 5230 Odense M, tlf. 66 13 78 56

Udsendelse af Havrevimpen (abonnement, adresseændringer):

Michael Mosebo Jensen, Vindegade 102², 5000 Odense C, tlf. 65 90 86 44
e-mail: michael.mosebo.jensen@mail.tele.dk

Fra felten:

Tim Hesselballe Hansen, Kanalvej 52, 5000 Odense C, tlf. 65 91 27 36
I felten: 21 49 75 19. Ring straks, hvis du ser noget usædvanligt!

Internet:

Jan Holm Jensen, Ejersmindevej 10, 5250 Odense SV
Tlf. 66 17 13 17, e-mail: janholm@post6.tele.dk
Tlf.svarer: 24 12 04 79 – indtælfoner dine observationer til hjemmesiden.
Hjemmeside: <http://home6.inet.tele.dk/dof-fyn/>

Kontaktadresse, bestyrelsen:

Flemming Byskov, Sdr. Højrupvejen 128 C, Havndrup, 5750 Ringe, tlf. 65 98 22 18

Ungdomsudvalget:

Tim Hesselballe Hansen, Kanalvej 52, 5000 Odense C, tlf. 65 91 27 36

Indhold:

Formandens hjørne	3	Uglebog på vej	41
Ringe Sø	4	Mere uglegylp	45
Fjordens Dag	11	Onsdagsturen	46
Egensedybets Vildtreservat	12	Fuglenes dag	47
En syngende Hedelærke	14	Masser af frøer	48
Sundet ved Faaborg	18	Oplevelsesrig tur til Vejlemer	49
En dag med ringmærkeren	23	Lidt til småfuglene	52
Fugletur til Bulgarien	28	Turrapporter, ture og møder	53
Fra felten	34	Små pip	57

Tegninger: Kåre Gjaldbæk.

Fotos: Preben Baltersen, Søren Gjaldbæk, Michael Mosebo Jensen, Niels Larsen, NN, Lars B. Rasmussen, Biofoto/Erik Thomsen.

Copyright: DOF-Fyn. Udgivelsen må kun citeres med tydelig kildeangivelse

Fra redaktionen

Her, hvor efterårstrækket synger på sidste vers, er vi så klar med årets tredje udgave af "Havrevimpen".

Fuglemæssigt har det været en god periode med mange spændende observationer, navnlig har det naturgenoprettede område Løkkeby Enge ved Spodsbjerg været ramme om nogle unikke fugleoplevelser i juli og august med Damklire og Stribet Ryle som de absolutte højdepunkter. Desværre viste det sig ikke muligt at skaffe en fast observatør til dækning af efterårstrækket ved Dovns Klint, så vi må klare os med de mere sporadiske indberetninger. Det er en skam, hvis der bliver for store huller i kortlægningen af trækket, som vi ellers har et grundigt overblik over, netop på grund af den systematiske indsamling af træktal. Vi håber, at bestyrelsen vil være i stand til at skaffe en observatør til næste sæson. Heldigvis kan vi glæde os over en stor ringmærkningsindsats, idet efteråret har været dækket ind næsten dagligt. Ringmærkningstotalen har været re-

kordstor, og der skal lyde en stor tak til ringmærkerne for deres arbejde.

Lisbet og Steen Winkel har efter nogle års arbejde i Ungdomsudvalget ønsket at nye kræfter tog over. Trods en stor indsats har det ikke vist sig muligt at få tag i de unge mennesker, hvilket en tilmelding på 0 (nul!) til DOF-Fyns efterårslejr i Gulstav er et vidnesbyrd om. Tim Hesselballe Hansen overtager arbejdsopgaverne, vi ønsker ham held og lykke og afventer spændt, om han er i stand til at vende tingenes tilstand. Det er vigtigt for feltarbejdet, at der kommer nye kræfter til, og som med alt andet læres ornitologi bedst i de unge år. Børn er nysgerrige og deres interesse for naturen kan nemt vækkes, blot man tager sig tid til at vise den frem. Derfor skal der lyde en opfordring til alle om at tage børn og børnebørn med i felten og åbne op for de mange fine oplevelser, som gemmer sig derude. Giv ungdomsudvalget noget at bygge videre på!

Formandens hjørne

HIÆLP DEN HVIDE STORK PÅ FYN!!
På næste møde i det Rådgivende Regionale Råd i Fyns Amt har DOF Fyn storken på dagsordenen. Vi foreslår

amtet, at der satses og arbejdes med at gøre flere fynske områder storkevenlige. Vi har udset 3 områder: 1. Odense Å ved Lundegård, 2. Stavidså

og 3. Horsebækken. Storken har tidligere ynglet her helt frem til i 60'erne.

Metoden skal være vand på tidligere udstrakte enge samt genskabelse og naturpleje af moser. Amtet har muligheden. Midlet skal være kombinationer af eksisterende støtteordninger, opkøb, naturgenopretning og udnyttelse af ordninger for de våde enge.

For 150 år siden havde vi i Danmark ca. 10.000 par ynglende storke. Landbruget har siden afvandet vort land med så stor effektivitet, at storken er forsvundet overalt – vi har nu 2-3 par tilbage. Hvis vi ikke gør noget NU, uddør storken som dansk ynglefugl. DOF arbejder nu og i årene fremover med udpegning af 5 områder i Sønderjylland. Der er allerede nu opsat mange redeplatforme både i Sønderjylland og på Fyn.

Redeplatforme er ikke nok! Der skal store våde engområder til, med et

mylder af frøer, snoge, insekter, småfisk og mikroorganismer. Etableres der ikke sådanne områder meget snart uddør storken i Danmark.

Landbruget og hedeselskabet er synderne. Alt skal med alle magter afvandes. Hvis ikke landbruget spiller med, når vi ingen vegne. Skal det danske landskab virkelig ende som et stort område med forskellige monokulturer. Ser man på udviklingen går det sådan. Vi må kræve en mere rig og varieret natur. Storken er en folkekær fugl. I maj gæster 20-30 storke hvert år vort land, flere af disse Fyn. Alle er glade for storkene. Vi må have reder op siger de, og opretter storkeklau de særeste steder – blot der viser sig en stork dør i flere dage. Sådan var det blandt andet i Fåborg i maj i år.

Folket vil have storke – landbruget vil ikke.

Ringe Sø

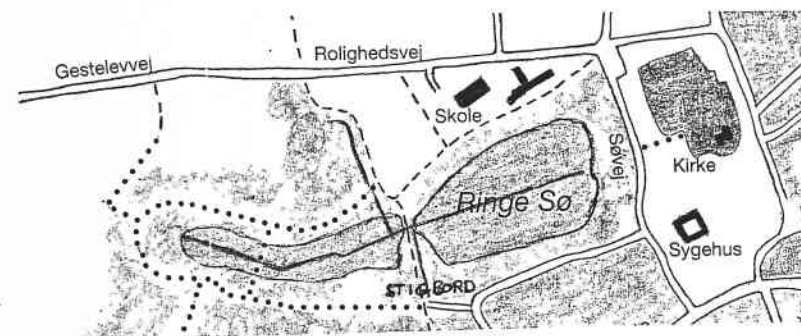
Af Søren Gjaldbæk

Flemming Byskovs indlæg i sidste nummer under rubrikken "Formandens hjørne" affødte skarpe reaktioner fra såvel amt og kommune, som man blandt andet har kunnet læse i indlæg i Fyens Stiftstidende 26., 28. og 31. maj. Blandt andet havde Flemming hævdet, at man her i foråret havde reguleret vandstanden ved hjælp af det stigbord, der er anbragt ved søens afløb i dens sydvestlige hjørne. "Direkte usandt", siger kommuneingenør Hasse Olesen. Havrevimpen foranstaltede et møde ved søen mellem Flemming Byskov, Hasse Olesen og Svend Petersen fra Fyns Amt, for at få bragt klarhed over sagerne. Tilstede var også Fyens Stiftstidende, der bragte et indlæg om mødet den 9. juni. Mødet afslørede, at vores formand på nogle punkter havde uret i sin kritik af forholdene, men og-

så at der er forhold omkring reguleringen af vandstanden i søen, som bør bedres, så man ikke lokker Blishøns og lappedykkere til at yngle, vel vidende at vandstanden i søen vil falde til et uacceptabelt lavt niveau senere på ynglesæsonen.

Ringe Sø er et naturgenopretningsprojekt, som Fyns Amt startede i 1997. Et af målene var at etablere en vintersø, som - hvis vejret artede sig - kunne bruges til skøjteløb. Den øvrige del af sæsonen skulle søen blandt andet fungere som rekreativt område for Ringes indbyggere. Inden projektets start var området en oversvømmet eng i perioder med megen nedbør, f.eks. om vinteren, og en tør mark om sommeren. Sådan så det ud, helt tør er den ikke for den centrale del af området er en såkaldt "hængesæk", bestående af vandmættet pløje (gytje) de første 12-15 meter ned. Hvis man gik i det en våd sommer, kunne man mærke jorden gyngende, og kreaturer, der vovede sig for langt ind, sank af og til i til maven. Til området løber to bække samt en rørlagt kanal, som leder overfladevand væk fra Ringe.

Vandføringen i disse er imidlertid ikke videre stor, vandføringen afhænger selvfølgelig af nedbørsmængden. Afløbet fra søen er en bæk/kanal, der starter i det sydvestlige hjørne. Ved at opsætte et såkaldt stigbord her har man gjort det muligt at regulere vandstanden i området, det vil blandt andet være muligt at lave en sø med et stort vandspejl året rundt, hvis ellers tilløbet er stort nok. I perioder vil fordampningen være større end tilløbet, hvorfor vandstanden i varme perioder vil falde. Gør man vandstanden for høj vil det også give problemer i de tilstødende områder, blandt andet vil nogle ejendomme få fugt i kældrene. Det ene af tilløbene er forurenede, hvilket vil bevirke, at man ved for høj vandstand i sommermånederne vil kunne risikere at få betydelige lugtgener. Endvidere vil der kunne blive

Kort over Ringe Sø.

kronede dage for de lokale sælgere af myggebalsam. Ovenstående forhold og mange flere er blevet belyst af det rådgivende ingeniørfirma "Cowi Consult", og firmaets analyse er udgangspunkt for nogle af de overvejelser, man har gjort sig ved projektets start.

Søgruppen

Til at følge projektet er der oprettet en "søgruppe" bestående af forskellige brugerrepræsentanter samt folk fra amt og kommune. Formålet er at sikre, at de forskellige interesser, der er i forbindelse med søen - de er ikke altid ens - kan blive tilgodeset. For DOF-Fyn sidder Steen Bak Henriksen. Søgruppen skal blandt andet tage

stilling til vandstanden i søen. Et uomgængeligt krav er, at søen skal tømmes for vand mindst én gang om året, så området kan blive slået, ellers gror det til. Der er en ret kraftig tilgroning med græs og pil, gennemgroning af græs gør det vanskeligt at vurdere vandstanden i søen uden at gå ud i den og sætte et mærke på buksebenet! Der kan nemt være vand, selv om man tror, man kigger på en eng. For DOF-Fyn er det selvsagt målet, at få søen gjort så attraktiv som muligt for en så stor gruppe fugle som muligt, mens andre af søens brugere måske hellere vil have en biotop til franskrødsænder. Søgruppen mødes ca. en gang om året.

Flemming Byskov og Hasse Olesen ved stignbordet. Foto: SG.

Fuglene

Det ligger fast, at hvis man ikke regulerer på vandstanden, så vil man opleve, at lappedykkere og Blishøns, mens vandstanden i det tidlige forår er høj begynder at yngle, og når vandstanden falder på grund af mindre tilløb og øget fordampning, vil deres reder komme til at ligge over vandspejlet. Yderligere vil den store gennemgroning reducere arealet af den åbne vandflade. Det betyder, at man i tørre og varme somre vil kunne opleve, at Blishøns og lappedykkere er henvist til at fouragere på et meget lille område, f.eks. i den kanal, der afvander søen, med mindre man ved hjælp af stignbordet kan hæve vandstanden. Bliver forholdene dårlige for disse fugle, bliver de til gengæld gode for andre, idet vadefugle på træk bruger stedet som rasteplads, og de finder det særlig attraktivt, når søen reduceres til en "sjavvandseng". I forhold til lokalitetens placering er det imponerende, hvad der kan træffes af rastende vadere i juli og august, som

det fremgår af skemaet.

Den dag hvor mødet blev holdt, var vandstanden i søen pænt stor. Man kunne blandt andet se Gråstrubede Lappedykkere, 3 Atlingænder, Blishøns og Knopsvane, mens vadefuglene var mere sparsomt repræsenteret med én Tinksmed og én Lille Præstekrave. Faktisk fik 5 par af Gråstrubet Lappedykker unger på vingerne i år, hvor vandstanden efter en tør periode steg. Jeg besøgte selv stedet sidste år på omtrent samme tid, da var der dårligt tale om en sø, men til gengæld mange vadefugle.

Erfaringer

I foråret 1998 tømte man søen for vand, mens lappedykkere og Blishøns lå på rede. Resultatet var katastrofalt for ynglesuccesen, og man besluttede derfor først at lukke vandet ud til august i 1999. Det år var sommeren tør, og området tørrede ud i løbet af sæsonen, hvilket viste, at der ikke er tilstrækkelig garanti for at vandstanden kan holdes på et passende højt

Maxtal for rastende vadere juli/august 1999

Stor Præstekrave	1	Tinksmed	20
Lille Præstekrave	13	Svaleklire	6
Vibe	60	Brushane	8
Strandskade	2	Almindelig Ryle	10
Dobbeltbekkasin	2	Krumnæbbet Ryle	6
Sortklire	10	Rødben	6
Hvidklire	8		

niveau ved blot at lade stigniveauet have samme indstilling fra efterår til sommer. Derfor besluttede man i søgruppen at lukke vandet ud af søen i februar i år, så man ikke lokkede vandfuglene til at yngle under falske forudsætninger. Det fik man desværre ikke gjort i tide, da fuglene i år startede redebygning tidligere, end man havde forventet. I en periode i april og maj, som det måske huskes, var vejret særdeles varmt og tørt ("godt" hedder det vist), hvilket gjorde, at vandstanden faldt. I kombination med gennemgroning gav området et særdeles tørt udseende, og man kunne se både Blishønereder og lappedykkerreder ligge 20-30 cm over vandspejlet. Det var så påfaldende, at Flemming blev ringet op af folk, der havde været forbi for at høre, hvad meningen var.

Formandens reaktion

Det var disse henvendelser, som - kombineret med egne jagttagelser og erfaringer fra de foregående år - fik formanden til at reagere og også at reagere hurtigt. I dette tilfælde var "Kvik ikke Flemmings ven", idet man ikke havde rørt ved stigniveauet på noget tidspunkt siden november, sådan som Flemming havde hævdet. Det var en konkret kritik, som de angrebne let kunne afvise, men desværre også bruge til at fjerne fokus fra sagens kerne: Der har i de tre år, som søprojektet har kørt, været problemer for vandfuglene, størst det første år, men også de to følgende. At man er op-

mærksom på problemet ses af beslutningen om at forhindre vandfuglene i at yngle ved at lukke vandet ud tidligt på foråret. Man kom blot for sent i gang.

Muligheder

Da det ligger i menneskets lod (i et vist omfang) at kunne beslutte, hvad der er den ønskværdige natur, synes det oplagt, at man i forbindelse med Ringe Sø har tre muligheder:

A: Holde stigniveauet i en fast indstilling det meste af året, og kun tømme søen når græs og pil skal slå.

B: Formindske afvandingen af søen ved at hæve stigniveauet i tørre perioder.

C: Tømme søen i det tidlige forår, inden vandfuglene begynder at bygge reder.

Følges A, vil man normalt opleve problemer for vandfuglene på et eller andet tidspunkt i sæsonens løb. Mulighed B vil løse problemerne for vandfuglene, men måske skabe andre i form af lugtgener og myggeplage. Endelig kan det tænkes, at foråret og sommeren kan blive så tørt, at der ikke kan holdes en tilstrækkelig stor vandstand. Mulighed C vil givet løse problemerne for vandfuglene og skabe en "søprojektseng" med perfekte forhold for vadefugle, hvilket man fra ornitologisk hold ikke kan have indvendinger imod. Til gengæld kan det

tænkes at mindske områdets rekreative værdi, da børn sjældent har de store oplevelser ved at smide tørt brød ud til rastende Sortklirer! Der er ingen tvivl om, at problemerne kan løses til alles tilfredshed, det kræver kun at man lægger sig fast på en forsvarlig politik - og rent faktisk følger den!

Fremtiden

DOF-Fyn holdt bestyrelsesmøde den 9. august, og man havde bl.a. Ringe Sø på dagsordenen. Her blev det besluttet, at DOF-Fyn i søgruppen på lang sigt vil arbejde for, at Ringe Sø kan leve op til sit navn (og gruppen lige så) og altså være en sø. I øjeblikket er det sådan, at den sydøstlige fjerdedel af området (se kortet) er tilgroet med krat og træer og i øvrigt indeholder en del affald, som den tidligere ejer har efterladt. For at få fjernet dette og for at få ryddet området er det nødvendigt med en tør sæson, så man kan komme til at arbejde med maskiner uden, at disse kører fast i den fugtige undergrund. Derfor bør man næste år lukke vandet ud tidligt i februar og med stigniveauet sørge for,

at der bliver et meget lille område med sø. Når området er ryddet, bør man fremover undlade at lukke vandet ud af søen, undtaget når man sidst på sommeren skal fjerne græs og pil. Ved hjælp af stigniveauet bør man holde en konstant vandstand, og en vandstand, der er så høj som muligt uden at skabe problemer i de områder, som støder op til søen. På den måde vil man skabe et attraktivt område for såvel vandfugle som for folk, der vil nyde et par timer i bynær natur.

Efterspil

Den 13. august i år besluttede man sig for at lukke vandet ud af Ringe Sø for at få området tørlagt og klargjort til nedskæring. Dette var helt i overensstemmelse med den erklærede forvaltningspolitik. Desværre havde man ikke fået undersøgt om lappedykkerne, som yngler sent, var færdige med at opfostre deres unger. Det var der nogle par af Lille Lappedykker, der ikke var, og resultatet var, at 10 voksne og 8 unge, heraf 3 pulli lå sammenstimlet i afløbsrenden. De 3 pul-

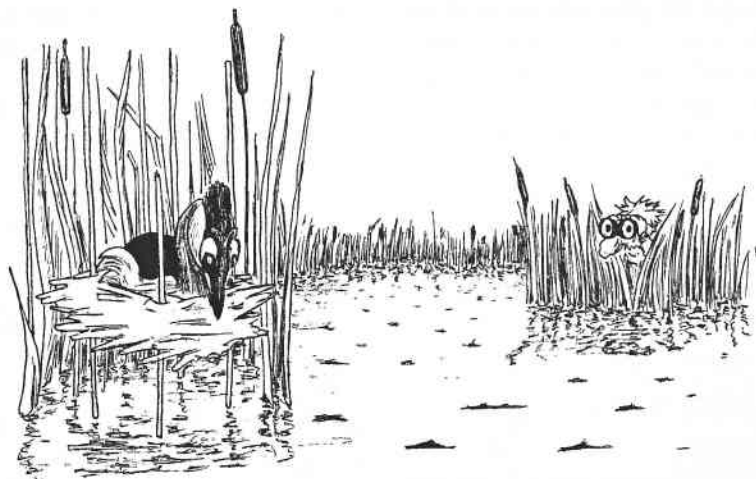
Vadefugle ved Ringe Sø den 13. august 2000

Stor Præstekrave	4	Tinksmed	2
Lille Præstekrave	4	Svaleklire	1
Vibe	16	Brushane	29
Kærløber	1	Hvidklire	5
Dobbeltbekkasin	36		

li var begribeligvis ude af stand til at flyve til et bedre spisekammer og således prisgivet skæbnen. Til gengæld var der godt med vadere, som det ses i skemaet ovenfor. Dagen efter kunne man se små 200 Blishøns og 39 Grønbenede Rørhøns (unge og gamle) fouragere på den udtørrede søbund, mens nogle få Atling- og Krikænder holdt stand i kanalerne. Fra rørene hørtes Vandrikse. For disse fugle er det selvsagt ikke rart at få omgivelserne ødelagt, men de har dog muligheden for at flyve andetsteds hen, så her er katastrofen af et overskueligt omfang. Sådanne situationer er formodentlig uundgåelige på grænseområdet mellem natur og kultur. Det er vores pligt at sørge for, at generne for fuglene bliver så få og små som muligt. Der er enighed mellem de politisk ansvarlige og DOF-Fyn

om, at man i fremtiden tager kontakt, inden der foretages større reguleringer af søens vandstand. På den måde kan man undgå unødvendige og utilsigtede skader på fuglelivet.

Sagen omkring Ringe Sø er ganske vist ikke blevet håndteret på den mest elegante måde fra DOF-Fyns side, men resultatet på bundlinien er godt for fuglene. Det er trods alt det vigtigste, og det er DOF's opgave at gøre indsigelser, når fuglene trues. Man kan så håbe på, at der som sidegevinst er skabt basis for en bedre kommunikation mellem brugergrupper og det politiske niveau. Den øgede indsats omkring naturgenopretning vil givetvis føre til, at lignende situationer vil optræde oftere i fremtiden. Alle implicerede har kunnet lære af forløbet – også DOF-Fyn.

Syn som dette skulle forhåbentligt være fortid ved Ringe Sø.
Tegning: Kåre Gjaldbæk.

Fjordens Dag

Af Kurt Due Johansen

Aftenen i forvejen – man gider ikke rigtigt. Men da dagen oprinder – søndag den 10. september 2000 – gider man alligevel godt. "Fjordens Dag" er efterhånden blevet en tradition i fugletårnet på Viggelsø, hvor mange hundrede glade mennesker kigger forbi.

I år var søen på Viggelsø helt tørret ud, men der var alligevel masser af fugle på øen, bl.a. fordi sydengen var slået helt kort – til stor glæde for 5000 Hjejler, 850 Viber, 592 Grågæs, knap 500 Pibeænder og meget andet godt.

"Se det store træk, der kommer", var standardudbruddet fra de besøgende i fugletårnet, der var imponeret over de store Hjejleflokke. Mange af de besøgende er ikke fuglekyndige, mens andre faktisk brillerer med et vist fuglekendskab og stor naturentusiasme.

I år var der to teleskoper i fugletårnet, og det var, i perioder i hvert fald, alt, alt for lidt, fordi de mange ivrige gerne ville kigge. Særligt børnene var ivrige, og det var ikke altid fugle, der blev betragtet. Også køerne i inddæmningen blev studeret indgående.

Mange mennesker lagde også vejen forbi det fine observationskjul ud til Gåsebadet. Flere fortalte om deres fine observationer af Silkehejre på

ganske nært hold, noget vi som stod i fugletårnet ikke kunne se. (Fuglen har holdt til ved Odense Fjord i knapt 3 måneder, hovedsageligt på Viggelsø – red.). Ja, "Fjordens Dag" er som sagt efterhånden blevet en tradition. Kan være, at man på forhånd ikke gider, men når man står derovre, er det alligevel ikke til at undvære – og hyggeligt er det i hvert fald.

Silkehejre. Tegning: Kåre Gjaldbæk.

Egensedybet Vildtreservat

- overtrædelse af reservatbekendtgørelsen

Af Kurt Due Johansen

Egensedybet er den del af Odense Fjord, som ligger mellem Enebærødde i nord og Hofmannsgave i syd. Området har været vildtreservat siden 1995, men for en del mennesker kniber det at overholde færdselsreglerne i området. For de flestes vedkommende skyldes det formentlig uvidenhed frem for ond vilje. Skulle man få lyst til at nyde fuglelivet – især vadefugle i perioden ult. juli – pri. sep. – kan det anbefales at stå på dæmningen i det nordvestlige hjørne af området en times tid efter højvande. På dette tidspunkt ses vaderne ret tæt på. Om foråret ses et pænt træk af rov- og småfugle langs Enebærødde, trækket er bedst ved østlige vinde. Højvandstabel for området kan f.eks. findes på "Palles Link", der kan nås via DOF-Fyns hjemmeside.

I sommermånederne juni-juli og august ses der jævnligt sandormegravere i det ellers færdselsfri område i Egensedybet Vildtreservat.

Ifølge vildtreservatbekendtgørelsen er al færdsel forbudt i det såkaldte kerneområde i Egensedybet, se kortet. I den øvrige del af vildtreservatet er jagt forbudt, men færdsel i øvrigt tilladt.

I sommeren 2000 er der jævnligt observeret overtrædelse af færdselsforbuddet. Det drejer sig især om overtrædelser i form af sandormegravning, men også sejlads ind i området ved højvande.

Vigtigt at respektere forbuddet

Færdselsforbuddet blev i sin tid indført, fordi færdsel, især i forbindelse med sandormegravning, er meget forstyrrende for de mange rastende vandfugle. I netop det færdselsfri område forekommer der ofte flere tusin-

de vadefugle. Og området er vigtigt for højvandsrastende svømmeænder.

Ved lavvande spredes fuglene over store dele af Egensedybet for at fouragere. En del fugle bliver dog i det færdselsfri område. Her ligger ved højvande, især i jagttiden, flere tusinde svømmeænder.

Hvordan håndhæves forbuddet

Flere af DOF-Fyns medlemmer har oplevet overtrædelser af færdselsforbuddet og er meget ærgerlige derover. DOFs medlemmer har derimod aldrig oplevet, at Skov- og Naturstyrelsens repræsentanter har været i området for "at vise flaget." Man kan frygte, at færdselsforbuddet bliver helt udhulet, hvis Skov- og Naturstyrelsen ikke viser sig i området, dels for at se om forbuddet respekteres, og dels for at påtale overtrædelser. Det er klart, at de personer, der overtræder forbud-

det, fortsætter med overtrædelserne, når de aldrig bliver påtalt.

Skov- og Naturstyrelsen kan ikke være i området altid, men det at repræsentanter for styrelsen viser sig af og til, vil helt sikkert have præventiv virkning.

Hvad kan du gøre?

DOF-Fyn mener, at det er vigtigt, at færdselsforbuddet respekteres, og at Skov- og Naturstyrelsen kommer i området jævnligt.

Hvis du i området konstaterer overtrædelser af forbuddet, kan du ringe til:

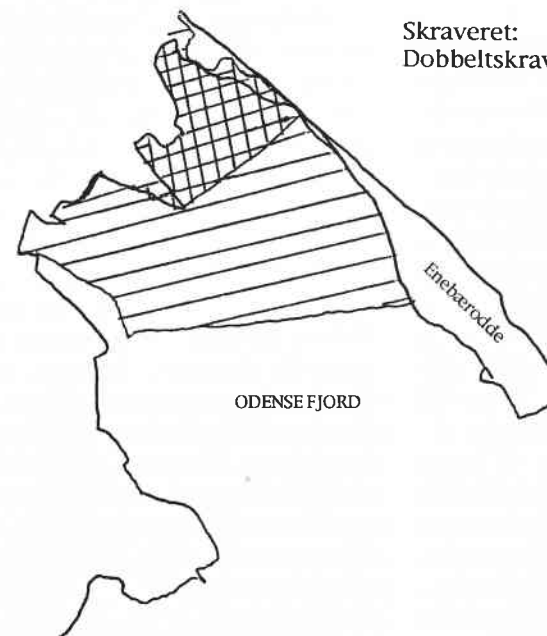
Opsynsmand Brian K. Jensen
tlf. 21 77 38 50

eller

Vildtkonsulent Lars E. Bruun
tlf. 62 61 85 50 / 21 49 00 23

Det er vigtigt, at du ringer med det samme, og ikke venter til du kommer hjem. Skov- og Naturstyrelsen skal nemlig have mulighed for at skride ind med det samme.

Skraveret: Jagt forbudt
Dobbeltskraveret: Al færdsel forbudt

Kort over Egensedybet Vildtreservat.

En syngende Hedelærke !!!!

Af Gunnar Knudsen

På de fynske træksteder er Hedelærken en fåtallig, men dog ret almindelig fugl. Både forår og efterår iagttages den årligt på sin vandring til og fra ynglepladserne mod nord og øst. En sommeriagttagelse af en syngende Hedelærke på Fyn er derimod ikke hverdagskost.

En morgen i juli

Det var 5. juli, vejret var fra morgenstunden pænt og helt vindstille, så jeg besluttede mig for at køre en tur til Brændegårdsø, for om muligt at få lavet en lydoptagelse af grågæssene og skarverne, inden der blev for megen menneskelig aktivitet. Måske kunne jeg også få et glimt af de lokale Havørne.

Da jeg nærmede mig søen, lå tågen spredt over markerne som hvide spørgelser, og fremme ved gården var den så tyk, at jeg ikke engang kunne se søbredden. Jeg stod og lyttede lidt, - Skarverne og Sølvmågerne gik tydeligt igennem, også enkelte Grågæs kunne høres. Mens jeg gjorde lydudstyret klar dukkede et par håndværkere op med en traktorlift, gavlen og taget på gården skulle repareres efter stormen i december. I dag kunne det altså ikke lade sig gøre.

Men noget måtte måtte dagen da kunne bruges til, så jeg kørte mod Korinth og drejede til venstre ad grusvejen "Sølundvej", som går vest om søen og ind gennem skoven. Ved skovkanten stoppede jeg og gik en tur ind i skoven for at lytte. Tågen var ikke så tæt her, og det var fortsat helt vindstille, så fuglesangen gik tydeligt

igennem. Munken var den mest sangaktive, men også Træløber, Bogfinke, Solsort og Musvit sang flittigt. I retning af søen kunne jeg høre to Hulduer, der kurrede med Skarverne som skrattende baggrund. Fra den modsatte side hørtes en Misteldrossel, som sad og sang ganske stille i kanten af en større nyplantning.

Nyplantningen viste sig at være et ret stort område med tuja, gran- og løvtræer, som var plantet inden for de sidste par år, så der var frit udsyn over området. Indimellem var der dog enkeltstående og grupper af større træer, som skovfolkene havde ladet stå ved fældningen, bl.a. i en fugtig lavning, hvor en blanding af gran, lærk og birk var efterladt. Her sad en Solsort og sang, men der var også syngende Gulspurv, Bogfinke og et Grå Fluesnapperpar med udflyjende unger, som fouragerede flyvende ud fra trægruppen.

Jeg satte mig på skovvejen på min rygsækstol og nød morgenkaffen. Fra skovkanten rundt langs nyplantningen var der en livlig aktivitet af Skovpibe-re, der med deres "kanariefugleagtige" triller tog turen i sangflugt ud over det åbne for på hævede vinger -

dalende at vende tilbage til udgangsposten.

Skovpiber i sangflugt.

Tegning: Kåre Gjaldbæk.

Fra en enligstående gran startede en Solsort sin melodiske sang, - jeg startede båndoptageren, men desværre blev fuglen forstyrret af et eller andet og fløj skræppende bort. Da jeg efterfølgende panorerede hen over lysningen med parabolen, blev jeg opmærksom på en svag melodisk trille. Jeg prøvede at fokusere på den, - lyden kom fra toppen af en 5-6 meter høj afpillet gran, som stod læn-

gere fremme ad skovvejen. I toppen sad minsandten en Hedelærke og sang, - jo den var god nok - en nedadgående melodisk trille "lu-lu-lu-lu...." - fantastisk. Jeg listede nærmere for at komme på bedre hold. Det lykkedes at få en rimelig optagelse af Hedelærken, inden en Ringdue kom flyvende og overtog den vidtskuende sangpost. Hedelærken fløj ud mod den fjerneste vestende af nyplantningen og lod sig ikke høre eller se mere trods ihærdig venten.

Da biotopen passer med de lokaliteter, hvor jeg har iagttaget Hedelærke i Jylland, blev min nysgerrighed vakt, var det måske en lokal ynglefugl? Tidspunktet taget i betragtning kunne det godt være muligt.

Flere gange den efterfølgende måned besøgte jeg stedet, både om morgenen, midt på dagen, og om aftenen, men uden resultat, fuglen var som sunket i jorden. Helt spildt var mine besøg ved nyplantningen dog ikke. Flere gange fik jeg mulighed for at høre og se Misteldrosslerne, fluesnapperne, Skovpiberne og ikke mindst Hulduerne. Det er bestemt en lokalitet, jeg vil vende tilbage til, om ikke før så til næste forår når Hedelærkerne ankommer.

Hedelærkens fortid på Fyn

Nu da min nysgerrighed angående Hedelærken er vakt, har jeg efterfølgende prøvet løseligt at gennemgå litteraturen for at finde oplysninger om ynglefund eller iagttagelser af Hedelærke på Fyn i yngletiden.

Startende med Kjærbøllings "Danmarks fugle" fra 1852, over "DOFT" 1906-99, "Havrevimpfen" 1974-99, "Fugle i Fyns Amt" 1981-98, plus en masse andet, er det kun lykkedes at finde ganske lidt om emnet.

I de gamle fuglebøger nævnes Hedelærken ikke direkte som ynglefugl på Fyn, men kun som mulig ynglende. Mere almindelig optræder den spredt i Jylland og på Nordsjælland. I "Danmarks Fugleliv" (Heilmann og Manniche 1939) står dog, "På Fyn skal den være truffet rugende enkelte steder, ...", hvilket måske henviser til en artikel af O. Helms i "DOFT" (18.1924.14-15). Her beretter forfatteren (som var overlæge på Nakkebølle Sanatorium) om et møde med Hedelærken i Svanninge Bakker, tæt ved "Baronessens Hvilehjem" den 13. juni 1923. Her ser Helms et Hedelærkepar, og ved et besøg et par dage senere finder han en ungfugl, hvilket overbeviser ham om, at Hedelærken har ynglet på stedet.

Under afsnittet om dyrelivet på Nordfyn beskrevet i Gyldendals Egnbeskrivelse (Bind 3. 1970, side 64) nævnes: "Fra gammel tid har her været hede, og som et minde herom ses endnu Hedelærken, ...". Området som henvises til er Lunge Bjerger på Vestfyn. Afsnittet er skrevet af Overlærer J.K. Groth fra Faaborg, og om det er egne iagttagelser, eller hvor forfatteren har det fra, er ikke nævnt. Jeg har ikke fundet noget andet ved litteraturgennemgangen, som kan bekræfte hans oplysninger. Lokaliteten

har dog i mange år været mistænkt for i perioder at huse ynglende Hedelærker, og der går stadig rygter om, at der tilbage i 60'erne og først i 70'erne, var en lille bestand i området. Desværre er det rygter, som jeg ikke har kunne få bekræftet.

Hedelærke. Tegning: Kåre Gjaldbæk.

Ved Atlasundersøgelsen 1971-74 (Dybbro, T. 1976.: De danske ynglefugles udbredelse) blev der registreret Hedelærke i et enkelt kvadrat på Fyn, det var en mulig ynglefugl. Hvis man ved hjælp af prikkortet skal lokalisere fundet, må det være et sted Nordøst for Ringe, sandsynligvis i Ravnholt/Lykkesholm området.

Fra DOF-Fyns årsrapporter "Fugle i Fyns Amt" er Hedelærken udover trækiagttagelserne kun nævnt få gange. 1983: *1 syngende Skårup 24/4. 1 Nr. Nærå Strand 1/5* (disse to er sandsynligvis trækkende fugle). 1985: *1 han vestlige Ærø 13/6*, denne er straks mere interessant. Hvordan det er konstateret, at det er en han fremgår ikke, men mon ikke den er hørt syngende. 1997: *4 set ved Brænde Å*

(*Åbro Neverkær*) 19/6 (FLB). Denne sidste iagttagelse falder inden for området som var omtalt af Groth i Egnbeskrivelsen. Flemming Byskov oplyser følgende om obs'en: "Under en besigtigelse af et af Statsskovvæsnet nyopkøbt område ved Klakkebjerg, SØ for Lunge Bjerger bliver han og Kurt Due opmærksom på Hedelærkesang. Fire fugle iagttages ved denne lejlighed, måske er der hele 2 ynglepar i området? Ved et besøg ca. 14 dage senere hører han igen Hedelærken synge, og yderligere ser han de gamle fodre ungerne. Denne iagttagelse må siges at være det eneste sikre ynglefund siden 1923 (Helms i Svanninge Bakker).

Fremtiden for Hedelærken i Fyns Amt

At Hedelærken har været en årlig ynglefugl på Fyn er næppe sandsynligt, men at den af og til, når de rigtige biotoper er til stede, kan yngle i Amtet er endog meget sandsynligt.

Hedelærken stiller helt specielle krav til sine omgivelser. Den er en varmekrævende fugl, som foretrækker tørt og sandet terræn. Hovedsalig er den knyttet til nåletræsplantager, hvor den holder til i kanten mod det åbne land og i lysninger i plantagerne. På heder og marker findes den, hvor der er hegn af nåletræer, men derimod ikke på helt åbent terræn uden træer.

Hedelærken kan hurtigt dukke op i et nyt område, når der opstår et egnet terræn. Dette skete bl.a. efter den store stormkatastrofe i 1967 (Dybbro, T. 1976).

Efter det voldsomme stormfald i vinteren 1999-2000, og med den efterfølgende forventede nyplantning, vil der rundt omkring i vore skove opstå store sammenhængende og spredte biotoper, som lige vil være haps for Hedelærken. Det er særligt de første 5 år efter biotopens opståen, som er optimale for Hedelærken. Normalt forsvinder den igen, når området gror til med sammenhængende vegetation og opvoksende småskov. Det vil særligt være området Lunge Bjerger på Vestfyn med omkringliggende skove, og skovområderne ved Svanninge Bakker og de tre søer på Syd-fyn, som vil være værd at holde øje med de kommende år. Disse nyopståede biotoper kan måske også, hvis vi er rigtigt heldige, lokke Nat-ravnen til Fyn.

Efterskrift

Dette vil jeg betragte som værende en opfordring til alle feltornitologer til i foråret og sommeren 2001 og de kommende år at begive sig ud i skovene, ud i nyplantningerne, for at se og lytte efter Hedelærker. Skovene er i forvejen et forsømt område, hvad angår fugleregistreringer, og særligt skovenes ynglende småfugle mangler i vores helhedsbillede af fuglelivet her i Fyns Amt.

I "Feltornitologen" 12.1970.102-103. findes en god lille artikel af Hans Skotte Møller, omhandlende Hedelærkens sang og døgnrytme. Her kan man finde nyttig viden til at sammenligne med evt. egne iagttagelser.

Sundet ved Faaborg

Af Lars Bonne Rasmussen

Lige i udkanten af Faaborg ligger der en lokalitet, som hedder Sundet. Den er et godt eksempel på et naturområde, som har stor betydning for byens borgere, og som samtidig er en god fuglelokalitet. Området er et såkaldt naturgenopretningsområde, så der kan forventes en del ændringer i fuglelivet i forhold til tidligere.

Der er stiforbindelse hele vejen rundt, så der er altid god mulighed for at overskue området, ligesom stien

benyttes som forbindelsesvej og til hundeluftning og søndagsture.

Områdets historie

Oprindeligt var Sundet en del af Faaborg Fjord. Det vil sige, at området var permanent vanddækket, og der har i rigtig gamle dage været egentlig sejlad fra fjorden og bl.a. til et teglværk, som lå i det nordøstlige hjørne af Sundet. Det har dog altid været lavvandet og noget tilgroet.

Sundet, foråret 2000. I baggrunden til højre ses Prices Have. Foto: Lars Bonne Rasmussen.

Da Sundet var tørlagt ynglede Bynkefuglen af og til. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Som et beskæftigelsesprojekt startede man tørlægningen i 1930'erne, og fra tiden efter anden verdenskrig og frem har Sundet været et græsningsområde, som kun i korte perioder har været vanddækket, men der har været en dræningskanal i kanten, som har bidraget til at gøre området vandpræget.

Fuglelivet har derfor været typisk for enge og græsmarker. Viber, Rødben og Sanglærker har ynglet fast i pæne tal. Langs kanalen har der nogen steder været trævækst, andre steder yppig urtevegetation, og netop her har

Kærsangeren været karakterfugl. En runde - der er under 3 km - i begyndelsen af juni måned kunne let give 15 syngende hanner. Nogle år har Bynkefuglen ynglet, den er lidt af et hit på Sydfyn. Endelig kan nævnes, at der i 1993 dukkede en Engsnarre op. Den "crex-ede" livligt et par nætter, men så blev græsset slået og væk var Engsnarren.

Om vinteren jagede de lokale Tårnfalke sammen med Musvåger, og nogle gange Fjeldvåge og Blå Kærhøg.

Sundet som lavvandet sø

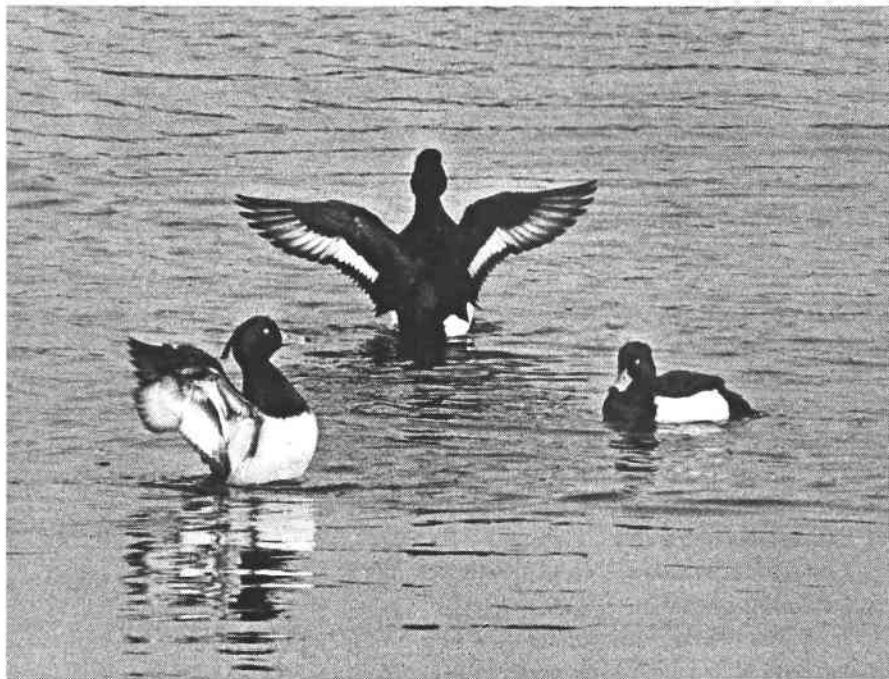
I midten af 90'erne blev det vedtaget at genskabe Sundet som en lavvandet sø. Genskabelsen af søen blev koblet sammen med anlæggelse af en omfartsvej om Faaborg. Samtidig ophørte eller reduceredes pumpningen, således at der om efteråret opstod en egentlig sø. Den var ikke særlig dyb, alle steder under en meter, men så skete der noget med fuglelivet. Meget hurtigt samledes et pænt antal ænder - Gråænder, Pibeænder, Krikænder, Skeænder, Spidsænder og Gravænder, men også Svaner

og lidt gæs.

Dykænder som Troldænder, Tafelænder og Hvinænder brugte søen som rasteplads.

Om foråret gik det så rigtig stærkt, lige så snart isen var væk. Fra først i april kunne man se alle de nævnte ænder samt både Knarænder og Atlingænder. Blishøns i stort tal begyndte at bygge reder og lagde æg og Hættemågerne etablerede en koloni.

Dagen igennem kunne man høre flere par af Gråstrubet Lappedykker, som lå og skreg.

Dykænderne, bl.a. Troldænder indfandt sig hurtigt, da man etablerede en lavvandet sø. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Vandet pumpes af

Angiveligt på grund af anlæggelsen af omfartsvejen, var det imidlertid nødvendigt at pumpe vand af Sundet om foråret. Det skete på lidt forskellige tidspunkter de enkelte år, men et år skete det først ind i maj måned, og det var i hvert fald for sent. Mange Blishønsere, andereder, Hættemågere og mindst en Knopsvanerede gik tabt, og det var både ærgerligt og unødvendigt!

Til gengæld viste det sig, at de tidligere vanddækkede områder tiltrak sig et stort antal vadere på træk. Specielt Brushøns og klirer var der mange af, flest Tinksmede og Hvidklirer, men alle de almindelige arter var repræsenteret. Heldigvis undlod man at tørlægge området helt, og det betød at både Dobbeltbekkasin og Atlingand ynglede med succes, ligesom mindst et par af Lille præstekrave fandt de nu tørre flader attraktive og blev set med små unger.

Sjældnere gæster

Hvor der er mange fugle vil der også altid dukke nogle småhits op. De mange fugle året rundt betyder jo mad for nogle, og i hvert fald i vinteren /foråret 2000 har en gammel Vandrefalk besøgt området ved flere lejligheder. Der er set overflyvende Havørn, Duehøg, Ravn og Dværgrmåge, og en Kar mindompap var stationær i en periode i foråret 2000. Ligeledes i foråret 2000 slog en Hvid stork sig ned på Sundet i en uges tid. Den kunne få folk ud med

kikkerterne, og den kom både i avisen, i TV og i Havrevimpen. Den var faktisk i høj grad med til at give opmærksomhed om fuglelivet på Sundet.

Prices Have

På en tur rundt om Sundet passerer man i det nordøstlige hjørne et lille stykke skov - Prices Have. Det hører ikke rigtig med til Sundet, men stien går igennem, og man kan altid støde på en række typiske skovfugle i det ellers åbne landskab. Faste beboere er Stor Flagspætte, Spætmejse, Alm. og Korttået Træløber, Halemejse, Stillits og Kernebider. Om vinteren er der altid flokke af drosler og duer og i visse år mange Kvækerfinker.

Fremtiden

Sundsøen bliver permanent fra den kommende vinter. Omfartsvejen er taget i brug. Tilbage står spørgsmålet om, hvad der sker med fuglelivet på Sundet.

Med de tidligere års erfaring med vand på Sundet om foråret, ser jeg lyst på fremtiden. Det er egentlig utroligt, at der så hurtigt indfinder sig så mange og så forskellige fugle på en "ny" lokalitet. Jeg ser frem til en permanent vandflade, en vis tilgroning med tagrør, og et større engområde. Det betyder nok, at antallet af vadere vil falde, men der er håb om, at området bliver så forskelligartet, at det kan huse den fuglefauna, som der er lagt op til i de tidligere år - og meget mere. Velkommen til Sundet.

Gråstrubet Lappedykker vil blive en af Sundets faste ynglefugle. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

En dag med ringmærkeren

Af Søren Gjaldbæk

Den 23. juli startede ringmærknings sæsonen på Keldsnor Fuglestation (KNF). Der er blevet ringmærket systematisk hvert efterår siden 1994. Havrevimpen fulgte ringmærkeren Ole Tønder på en tilfældig dag.

Fredag den 11. august kl. 4.00 satte jeg kurs mod Langeland. Trods meteorologernes løfter om det modsatte stod regnen ned i lårtykke stråler. På turen fra Odense var der rig lejlighed til at overveje, hvor god en ide det var at bruge dagen på fugle, og lejlighedsvis forsikringer gennem radioen om, at vejret var og ville blive tørt, hjalp kun lidt på humøret. Jeg mødte Ole ved fuglestationen klokken godt 5, hvor ethvert forsøg på at åbne nettene druknede. Man kunne dog se lysning mod vest, så vi satte os ind på stationen og afventede vejrbedring, mens Ole fortalte om sit arbejde og hvad han fangede mest af lige nu. Dagen forinden havde været en særdeles god fangstdag, idet 171 fugle var gået i nettene. Det ville - vejrforholdene taget i betragtning - næppe gentage sig, men mindre kunne også gøre det. Vores forventninger var i hvert fald ikke videre høje.

Der er opstillet i alt 10 net af varierende længde, sammenlagt er der 93 meter, nettene er godt to meter høje, så knap 200 m² af luftrummet er spærret af en for fuglene usynlig og uigennemtrængelig forhindring. Nettene er diskret placeret i nogle krat og rør, hvor fuglene fouragerer. Kanten

af krattene fungerer som en ledelinie for fuglenes bevægelse mod Langelands sydspids, hvorfra udtrækket mod Tyskland og videre sydpå foregår. Mange af fuglene er nattrækkere og efter en stille, varm nat kan koncentrationen af småfugle være meget stor, især hvis der er lidt diset eller taget over havet. Så vælger mange fugle at udsætte det videre træk og bruge tiden på at få fyldt fedtdepoterne, så de kan klare den lange og strabadsøse rejse, de har foran sig. Mange af fuglene skal syd for Sahara, så der ligger op til 5000 km forandem, og på en del af ruten er der ikke de bedste fourageringsmuligheder.

De fugle, der ankommer sidst på forårstrækket, trækker først om efteråret. Det betyder, at trækket midt i august domineres af arter som Rørsanger, Kærsanger, Løvsanger og Tornsanger. Det afspejler sig også i fangsten, der domineres af disse arter, suppleret med lokale ynglefugle samt rastende irisker og værlinger. På dette tidspunkt er mange af de gamle fugle trukket, så hovedparten af fangsten er ungfugle.

Kl. 6 stilnede regnen af, Ole tog tre ruller med ringe (til forskellige

fugle afhængigt af deres størrelse) og vi gik ud for at "åbne nettene".

Første runde

Nettene er spændt ud mellem to stænger, ligesom badmintonnet. Når de ikke er i brug, er de rullet helt sammen, så fuglene ikke skal blive fanget i dem i de perioder, hvor nettene ikke bliver kontrolleret. En fugl skal ikke hænge i nettet mere end en god halv time, det kan de til gengæld let klare uden at lide overlast. Ét for ét ruller vi nettene ud, det tager et kvarters tid at nå rundt til alle netsteder. Så er der blot at vente på at det bliver tid til at tømme dem. Der er godt med liv i krattene, men vinden er lige i overkanten. Vi begiver os mod første net. Ole drømmer lidt, med lidt held kan dagen bringe sæsonens fugl nr. 1000, han mangler kun 54. Det er tomt. "Det plejer ellers at være topnettet", lyder det fra Ole, og på hans rynkede bryn kan man se, at hans tiltro til den allernærmeste fremtid er på nulpunktet. Jeg synes dog, at der er pænt med småfugle i krattene, og på de modne hvedemarker fanger Tornsangere stort tal insekter i aksene. Jeg er altså fortsat optimist, og andet net giver da også en Kærsanger. Den hvæser arrigt af Ole, da han befrier den fra nettet og kvitterer for ringen ved at respektløst at skide Ole i hånden. Inden den slippes studeres fuglen grundigt, et par svage tungepletter afslører, at det er en ungfugl. "Hvorfor er det ikke en Rørsanger?", spørger jeg, hvilket af-

føder et par hurtige bemærkninger om grundfarve, og om hvor kraftige tungepletterne er (gamle Kær- og Rørsangere har ikke tungepletter). Det er dog et tema, som bliver taget op mange gange i dagens løb. Tredje net giver to Kærsangere og én Rørsanger, så jeg får lejlighed til at se "den helt klare farveforskel!". Jeg bestemte mig for, at jeg nok var næsten farveblind, for mig var fuglene brunlige, men jeg kunne da godt presses til at indrømme, at Rørsangerens bundfarve har en rødlig tone og Kærsangeren en mere grønlig. Tungepletterne hos Rørsangeren var dog tydeligt kraftigere (den unge Kærsanger har normalt svagere tungepletter). Nu skulle jeg videreuddannes. Ole viste mig "notchen", der er længden af indskæringen på 2. håndsvingsfjer, se tegningen nedenfor. Hos en gammel Rørsanger ligger den i intervallet 11-14 mm og for en

ung 10-13. For Kærsanger er de tilsvarende tal 9-11 og 8-11. Der er således et overlap, men er "notchen" f.eks. 13 mm har man en Rørsanger. Har man en fugl hvor "notchen" ligger i overlapområdet kan man måle vingelængden, også her er der overlap, 62-73 mm for Rørsangere og 67-

76 for Kærsangere. Hvis heller ikke dette hjælper med at identificere fuglen kan man kigge på forholdet mellem "notch" og vingelængde – læseren har sikkert gættet det: der er overlap for ungfugle – og endelig kan man måle næblængden, Kærsangeren har kortest og overlappet til Rørsanger er meget lille! Jeg fortrød næsten, at jeg havde spurgt, for nu blev jeg jo jævnlige trukket til eksamen, når der var en Rør/Kærsanger i nettet. Næste net gav 4 unge Løvsangere, 1 Tornsanger og 1 Rørsanger - jeg gættede den på "notchen"! Man har jo lov at være heldig. Jeg syntes, at det gik ret godt med fangsten, men de næste fire net var tomme. På grund af vindret-

ningen gav net nr. 6 og 7 slet ingen fugle den dag. I næstsidste net sad 1 Rødstjert (en ung han, rigtig flot), 1 Løvsanger og 1 Gulspurv, mens sidste net kun gav 1 Gærdesanger. Alt i alt fangede vi 14 fugle på første netrunde, jeg syntes, at det havde været enormt spændende, Ole var lidt mere forbeholden og lignede en mand, der var parat til at lukke nettene, hvis ikke det blev bedre. Vi stillede os op på "Buns Banke" og kiggede ud over Keldsnor og ventede på at starte anden netrunde. I vores ende af noret lå en del Trold- og Taffelænder sammen med nogle få Hvinænder og lappedykkere. En enlig Knarand trak mod Gulstav Mose.

Netnr.	1. runde	2. runde	3. runde	4. runde	5. runde
1		Tornsanger 4	Tornirisk 1 Tornsanger 1 Løvsanger 2	Gærdesang 1 Tornsanger 2 Løvsanger 4	Løvsanger 1 Kærsanger 1 Gulspurv 1
2	Kærsanger 1	Kærsanger 1 Rørsanger 1		Tornsanger 1	
3	Kærsanger 2 Rørsanger 1	Løvsanger 2 Rørsanger 1	Rørsanger 1	Løvsanger 1	
4	Løvsanger 4 Tornsanger 1 Rørsanger 1		Løvsanger 5 Gransang. 1 Kærsanger 1 Jernspurv 1		Kærsanger 1 Rørsanger 1 Løvsanger 1
5			Gærdesang 1		Løvsanger 1
8			Kærsanger 1		Musvit 1
9	Røgstjert 1 Løvsanger 1 Gulspurv 1			Gulspurv 1	
10	Gærdesang 1	Tornsanger 1			Stillits 1

Fangsten på de fem første af 7 netrunder. Net 6 og 7 gav ingen fugle den dag.

De næste runder

Efter 10 minutter begav vi os mod første net, det var knap 3 kvarter siden, vi havde forladt det. Fuglene er åbenbart ikke særligt bange for nettene, vi blev budt velkommen af en Løvsanger, som sad og sang på en af netpælene. Den havde udsigt til 4 Tornsangere, 1 Løvsanger og 1 Sol-sort, som hang i nettene. De to sidste interesserede kun undertegnede, de havde nemlig fået ring på dagen i forvejen og blev straks sluppet. "Læg mærke til Løvsangeren, de siger altid "huit", når de bliver sluppet", fortalte Ole. Det havde Løvsangeren nu ikke hørt noget om, men det skal medgives Ole, at 9 Løvsangere længere henne passede det! Vi gik fra net til net, ringe kom på, numrene og data kom i notesbogen. Det kan være overraskende svært at bestemme en fugl i hånden, når man er vant til at se dem på afstand. Således havde jeg mange besværligheder med en ung Jernspurv, men da Ole tog den i hånden, jeg selv gik 10 meter væk og så fuglen i min kikkert, så gik identifikationen let. Undervejs fik jeg lært lidt om aldersbestemmelse af fuglene, f.eks kan nævnes:

- Ungfugles fjer er ikke slidte i kanterne
- Ung Jernspurv har lyse næbsider, som mange andre ungfugle har det
- Ung Gærdesanger mangler hvidt i halen
- Ung Tornsanger har mørk iris

Jeg skal skåne læseren for flere detaljer, men der er mange, og kommer man i tvivl så er der "biblen": *Svensson: Identification Guide to European Passerines*, som enhver ringmærker har ved hånden, og som Ole har med på runderne. Heri kan man se alle detaljer omkring arts- og aldersbestemmelse af småfugle – hvor lang er f.eks. bagkloen på en Skovpiber?!

En enkelt Tornsanger havde fået viklet sig godt og grundigt ind i nettet, det tog et par minutter at få befriet den, men bortset fra denne forholdt fuglene sig roligt i nettene og blev taget ud uden besvær. Opførslen med at skide ringmærkeren i hånden forekom at være arts-uspecifik, og efterhånden som dagen skred frem, blev Oles hånd mørkere og mørkere af ekskrementer, det kan dog (angiveligt) let fjernes med vand og sæbe. Undervejs får vi også tid til at registrere den smule træk, der var: Lidt Gule Vipstjerter, 1 Hvepsevåge, 2 Spurvehøge og 1 Rørhøg var, hvad det kunne blive til, men det var også tidligt på sæsonen.

Fugl nr. 1000

Vi fangede godt en halv snes fugle pr. runde og havde ved udgangen af fjerde runde sat ring på 49 fugle, og der var således fine chancer for, at fugle nr. 1000 denne sæson, dagens fugl nr. 54 ville komme i femte runde. Ole så helt oplivet ud ved tanken, som ikke-ringmærker går jeg ikke så meget op i store tal, men legede med tanken om, at det ville være sjovt, hvis nr. 1000

var noget særligt - en Vandsanger måske, en Vende-hals var i tankerne i mindre ambitiøse stunder. Jeg forstår det ikke, men jeg tror, at Ole hellere vil mærke 1000 Blåmejser på 1 måned end 1 Azurmejsje i samme tidsrum. Nu er Oles projekt jo lidt lettere at få realiseret end mit, og fugl nr. 1000 sad i net nr. 4, den var der intet særligt ved: en ung Rørsanger. Ole var glad, jeg selv lod Ole alene på dagens to sidste runder, der i øvrigt kun gav 10 fugle og gik i Keldsnor for at lave optælling. Der var pænt med vaders, og det var rart at se fuglene på normal vis. Det vil sige på god afstand gennem et teleskop.

Senere på sæsonen

Ole fortsætter den daglige ringmærkning frem til 1. november. Gamle rekorder står for fald, eller er faldet. Den 22. august gik 328 fugle i nettet, det skulle være højeste dagsfangst siden midten af 90'erne, hvor den systematiske ringmærkning blev genoptaget. Der er også lagt op til en totalrekord for sæsonen, idet der den 15. september var fanget 3618 fugle, så mon ikke Ole runder de 5000. Sæsonens resultat vil blive bragt i næste nummer af "Havrevimpen". Og hvis nogen skulle spekulere på om fugl nr. 2000 og nr. 3000 var noget særligt, så kan vi oplyse, at det var de ikke. Begge var Rørsangere.

Ole Tønder i selskab med Gærdesanger. Foto: Niels Larsen.

Fugletur til Bulgarien

Af Preben Baltersen

Flemming Byskov og Preben Baltersen var fra 26. august til 2. september i år på en tur til Bulgarien, dels for at se på træk og dels for at vedligeholde DOF-Fyns forbindelser med ornitologerne på fuglestationen nord for Burgas. Med sig bragte de forskelligt udstyr, indsamlet blandt DOF-Fyns medlemmer, blandt andet kikkerter og bøger, til støtte for de bulgarske ornitologers arbejde. Fra Preben Baltersen har vi modtaget nedenstående dagbog, der giver god mulighed for at se hvilke store ornitologiske oplevelser, der er i vente for dem, som melder sig til DOF-Fyns stortur til Bulgarien næste efterår – se annoncen for denne efter artiklen.

Vi landede i Burgas lufthavn kl. 12.20 lokal tid og tog straks af sted til fuglestationen ved Atanasovo-reservatet. Vi blev modtaget som gamle venner. Vi kunne se i deres notater, at vi kom 2 dage for sent, idet der var passeret 33.000 Hvide Storke. Vi besøgte også ringmærkerne, hvor vi af-

leverede nye fangstnet og en fuglebog. Det var rørende at se deres glæde og taknemlighed. Ved 18-tiden kørte de os til vort hotel i Lylin beliggende i Sunny Beach. Aftensmad på en lille restaurant: 26 dkr. inkl. salat og ½ l. øl.

Flemming Byskov med fuglestationens leder. Foto: Preben Baltersen.

Rødvinget Braksvale. Foto: (Endnu) Ukendt bulgarsk fotograf.

27/8

Vi sov dårligt p.g.a. "Party Music" i området ved hotellet, og der var også ret varmt i værelset. Men vi stod op til fint vejr, og efter morgenmad hyrede vi en taxa til dagens tur. Vi begyndte ved Poda-reservatet, hvor vi bl.a. så 15 Stylteløber, 7 Silkehejre, 75 Dværgskarv og 50 Sortklire. Derfra kørte vi til Bratova, hvor vi så 41 Blæder, 1 Sort Stork, 1 Tophejre, 1 Purpurhejre, 2 Isfugl og 1 Sydlig Nattergal. Og ganske tæt på (uden kikkert) 1 Mellemlagspætte, som lod

sig beundre i flere minutter! Vi sluttede ved fuglestationen ved 17-tiden, hvor ca. 200 pelikaner trak forbi. Om aftenen overværede vi, hvad de to ringmærkere kunne fange i deres net. Det var en lun aften med en meget smuk solnedgang. Da det blev mørkt, gik de med tændte stavlygter mod nettene. Medens vi var til stede fangede de 5 Tinksmede og 2 Brushøns. Vi fik serveret forsinket aftensmad på køleren af deres gamle Wartburg. Lækkert brød og kødpøstj! Hertil

dejlig ferskenjuice. Det var en speciel oplevelse i skæret fra deres to stavlygter. De kørte os til hotellet kl. 23. Men de skulle tilbage for at ringmærke hele natten.

28/8

Vejret var fortsat meget behageligt med sol og letskyet, men ret blæsende.

I dag forsøgte vi at "stoppe" mod nord til Cape Kaliakra, men da det ikke lykkedes, tog vi en taxa til Varna, ca. 120 km. Her mødtes vi med lokale ornitologer i Varna Zoo, hvor de har et kontor. Vi forærede dem de medbragte kikkerter, som de blev helt utroligt glade for. To brødre, hvoraf den yngste var en meget dygtig og energisk ornitolog, inviterede vi med videre nordpå i en taxa. Turen til Cape Kaliakra var en uforglemmelig oplevelse. Stedet ligger så smukt, og vi så 1 Eleonorafalk, 1 Nonnestenpikker, 1 Lille Fluesnapper, 10 Alpe-sejler, 30 Fjordterne, 30 Splitterne, 24 Tyndnæbbet Måge og 20 Topskarv.

Bagefter kørte vi ind på fastlandet for at finde Stor Hornugle. Det var i mørkningen i en stor klippekluft. Flemming kaldte på den og pludselig svarede den, hvorefter det lykkedes for os alle at se den.

Overnatning i Shabla. 60 dkr. pr. værelse med morgenmad.

29/8

Vi stod op ved 6-tiden og tog en lokal bus ud til Shabla Lake. Her så vi

blandt andet 20 Tophejre, 30 Silkehejre, 10 Purpurhejre, 7 Sort Ibis, 2 Skestork, 3 Atlingand, 1 Rødhovedet And (han), 3 Rørhøg, 2 Balkanhøg, 2 Lærkefalk (slog en Ellekrage), 3 Isfugl, 50 Biæder, 7 Ellekrage, 20 Rødrygget Tornskade og 10 Gul Vipstjert. Ved middagstid tog vi bussen til Varna og hilste af med brødrene.

30/8

Vejret var betydeligt varmere nu, ca. 25°C, og vi tog atter ud til fuglestationen ved Burgas. Vi blev der hele dagen og vore fuglevenner var helt utroligt søde mod os. Vi blev budt på kaffe, vindruer og aftensmad.

Dagens obs: 630 Hvepsevåge, 6 Hedehøg, 24 Rørhøg, 1 Slangeørn, 1 Lærkefalk, 1 Sort Glente, 1 Fiskeørn, 1 Steppehøg, 1 Balkanhøg, 17.052 Hvid Stork, 21 Sort Stork, 224 Biæder, 2 Krøltoppet Pelikan, 6 Almindelig Pelikan, 46 Bomlærke og 1 Toplærke.

31/8

Vi var på fuglestationen fra morgenstunden og så 8-10.000 Hvid Stork lette fra overnatning. Et fantastisk syn, når de begynder at skrue sig op i store cirkler for til slut at glide mod Istanbul.

Dagens obs: 10 Aftenfalk, 140 Hvepsevåge, 2 Hedehøg, 19 Lille Skrigeørn, 3 Rørhøg, 3 Balkanhøg, 10 Silkehejre, 3 Toplærke, 6.200 Hvid Stork, 3 Sort Stork og 30 pelikan.

1/9

En ret "sløv" dag på fuglestationen. Men vi fik dog besøg på obs-stedet af to musikere, som underholdt os med sang og musik til frokosten.

Dagens obs: 1 Kirkeugle (lokal), 1000 Hvid Stork, 1 Sandterne, 1 Ørnevåge, 2 Skestork, 37 Hvepsevåge, 2 Slangeørn, 1 Spurvehøg og 1 Rosenbrystet Tornskade.

2/9

Vi stod op kl. 3.45 lokal tid for at spise morgenmad og være klar til hjemrejse fra Burgas lufthavn kl. 7.00.

En spændende tur, som jeg varmt kan anbefale. Man ser en masse fugle, også helt nye arter, og sidst, men ikke mindst: Mødet med de lokale ornitologer. De er meget taknemmelige for den håndsækning, vi giver dem, og utroligt søde og gæstfri.

Denne Sorte Stork valgte at raste i Varnas Zoologiske Have, i øvrigt i selskab med Hvide Storke. Foto: Preben Baltersen.

DOF-Fyn stortur til Bulgarien - uge 38 og 39 år 2001.

DOF-Fyn arrangerer stortur til Bulgariens Sortehavskyst i perioden 16.-29. september 2001.

Turen bliver en almindelig chartertur til Sunny Beach med bus til rådighed hver dag.

Program:

1. uge: områderne nord for Varna:

Durankulac – Sherbla – Cap Kaliakra m.v. Lokale ornitologer guider os her. Vi forventer spændende østlige fuglearter: Eleonorafalk – Hvidøjet And – Nonnenstenpikker og måske Finch Stenpikker. Der er garanti for Stor Hornugle og Dværghejre.

2. uge besøges områderne ved Burgas. 4 store søkomplekser kan nås på én dag med mindst 3000 fiskende pelikaner og alt i hejrer, spætter og terner.

3- 4 dage omkring den 24/25 september koncentrerer vi os om rovfugletrækket ved fuglestationen nord for Burgas. Vi garanterer mindst 8000 Lille Skrigørn. Sorte Storke – pelikaner – kærhøge og falke i store tal passerer dette sted.

Turleder: Flemming Byskov, som de sidste 4 år har knyttet tætte relationer til de lokale ornitologer og færdes meget i området.

Turen er for alle, uanset alder, der bliver ikke lange gåture eller anstrengende bjergture. Vi kører til stederne i bussen og bruger god tid på hvert sted til at nyde fuglene og til at opdage flere. Der er tid til kaffe og folklore ind i mellem.

Vi besøger reservatkontoret – fuglestationer – ringmærkningsstationen og overværer ringmærkning. Vi taler med de lokale ornitologer og hører om ornitologien i et meget fattigt land, hvor en Ph.d. studerende tjener 100 dkr. om måneden.

Alt i alt bliver dette en anderledes tur med tidlig morgenmad og tætte oplevelser henover dagene. Vi spiser til aften lokalt og i hotelområdet. Lederen og de lokale kender de gode steder.

Turens pris er i lejet **4500 – 6000 dkr.** Ring allerede nu og reserver en plads på turen. Råskitsen til turprogrammet er allerede på plads. Vejret og turlederen kan dog ændre alting for at se flest fugle.

Formøde onsdag den 22. november 2000 kl. 19.00 i Filmlokalet på Risingskolen, Risingvej 25, Odense.

Tilmelding og yderligere oplysninger: Flemming Byskov. Telefon: 65 98 22 18.

Hjælp de bulgarske ornitologer!!

De mangler kikkerter og teleskoper, også defekte har interesse. Alt i brugte stativer og fotoudstyr er velkomment. Husk en bulgarsk arbejder tjener 6 – 12 dkr. pr. dag!

Nye arter på den danske liste

Den 16. august meddelte den britiske ornitologiske forening BOURC, at to arter på den britiske liste ville blive splittet. Det drejer sig om racerne (Europæisk) Krikand og Amerikansk Krikand, der får artsstatus med de latinske navne *anas crecca* og *anas carolinensis*, samt racerne Nordlig Gråsirken og Lille Gråsirken, der får de latinske navne *cardueleis flammae* og *carduelis cabaret*. Traditionelt set følger vi den engelske liste herhjemme, så der var rigtig mange, som fik sig to "sofakrydser" i august.

Amerikansk Krikand er en sjælden nordamerikansk gæst, der først blev taget af SU-listen sidste år. Den ses årligt i det vestjyske, fra Fyn er der kun to godkendte fund, begge af

hanner: Keldsnor 15/4-89 og Egense-dybet 27/4-96, sidstnævnte formodentligt en undsluppet fugl.

Nordlig Gråsirken ses almindeligt på træk og som vintergæst i amtet, mens Lille Gråsirken er en fåtallig yngletugl, første fund fra Sundet, Fåborg, 1994. Medvirkende til at give de to racer af Gråsirken artsstatus har været studier i Norge. Her har man i en isoleret dal haft en ynglebestand af begge racer (nu arter), og man har ingen eksempler på at de bastarderer, som for eksempel racerne Gråkrage og Sortkrage af Krage gør i overlappingsområder.

Observatører, som indberetter til DOF Fyn, bedes være opmærksomme på disse to split.

Fra felten

Af Tim Hesselballe Hansen

Denne udgave af "Fra felten" dækker perioden primo maj – primo oktober. Fugle mærket med * skal godkendes af SU for at kunne optages på de officielle lister. Ser du noget spændende, så ring eller send en e-mail til DOF-Fyn, eller ring til Tim, numrene og e-mail-adresse kan findes på side 2 i dette blad. Fra 23.7. er der blevet ringmærket dagligt på Keldsnor Fuglestation af Ole Tønder, Jan Holm Jensen og Jacob Sterup. Ved udgangen af september havde de mærket 3935 fugle! De bedste dage var 17. og 22. august med 266 og 328 fugle.

Rørdrum

Rørdrum er set hele perioden i Gulstav Mose, endda med to fugle i september. 1 blev set flyve over Fredmosen 10.9. (Erik Thomsen, Ruben Nikolajsen, RYT).

Silkehejre

En blev set ved firtalsstranden i Odense Fjord 28.6. (JHJ, MSN, KPO). Den blev set her igen 10., 14. og 19.7. Sikkert samme fugle blev set gennem længere tid på Viggelsø i august. Det er første fund i Odense Fjord. Betydningfuldt, at man har hørt så lidt til denne fugl! I Arreskov Sø blev et individ set 24.8. (EEH).

Sort Stork

1 Lindelse 7.5. (SØB), 1 yngre fugl Fællesstrand 28.7. (Svend Erik Nielsen), 1 t Sct. Knuds Golfbane, Nyborg 6.8. (Hans Ellegård) og 1 Fjordmarken (Aage Wickmann).

Hvid Stork

Mange småflokke er set, sikkert flere gengangere. 1 SØ Årslev (PRA), 6 Ø

Gulstav 20.5. (PRA), 3 Lakkendrup 20.-21.5. (Erik Larsen, LBL) og nok samme fugle 3 S Longelse og Gulstav 21.5. (LBL, JSA). 1 N Ristinge 21.5 (HMØ), 2 Tranekær 8.6. (FBE), 2 NV Ny Gesinge 9.6. (PVR), 4 Lunden 30.7. (Frits Thomsen) og 1 S Dovns Klint 16.8. (JHJ).

Blisgås

1 Henninge Nor 30.7. (LBL, RBL).

Grågås

1064 Keldsnor 30.8. (JSA).

[Dværgsnegås]

1 blev set ved Brændegård Sø i perioden 4.-31.8. (GKN, LBR m.fl.). Det viste sig (ikke overraskende), at fuglen stammede fra Egeskov Gods og ikke Nordamerika.

Snegås

1 Henninge Nor 30.7. (LBL, RBL). Det kunne måske dreje sig om ovennævnte?

Rustand

3 stk. blev set i Brændegård og Arreskov Sø fra 1.8. til langt ind i september. Selv om der ikke har været skyggen af invasion i Nord-Europa i år, blev de twitchet af adskillige ornitologer. Inden de sætter et kryds, bør de nok ringe til Egeskov Gods, hvis de tør.

Nilgås

Den sidste i rækken af halvtynede andefugleobs: 1 Drejø 21. og 29.6. (E-EH, EEEE) og 1 Løkkeby Enge 14.7.-4.8. (ESE m.fl.) Den er grim, men til gengæld må den krydses!

Knarand

109 Tryggelev Nor 1.10. (NRA, OHG) er ny rekord.

Rødhovedet And

1 par lå i Tryggelev Nor fra 4.5. og måneden ud (NRA). Hunnen forsvandt pludselig og blev først set igen 2.7., hvor den havde en ælling på slæb! Det er første ynglefund i amtet (og DK) siden 1981!

Kongeadderfugl

1 han i eklipsedragt V Dovns Klint 15.9. (EDY).

Hvepsevåge

171 trak 30.8. og 235 trak 2.9. Gulstav (KNF).

Sort Glente

1 TF Gulstav 26.8. (KNF). En meget laset fugl, sandsynligvis identisk med

en, der trak ved Falsterbo 2-3 dage inden! 1 trak Dovns Klint 21.9. (KNF).

Havørn

Set ved Brændegård og Arreskov Sø hele perioden. I alt er 5-6 fugle set, hvoraf 4-5 er subad/ad (FLB).

Steppehøg*

1 ad han Rudkøbing 4.8. (Morten Müller).

Hedehejre

1 hun ved Helnæs Made 5.6. (LBL), 1 1k Lunden 15.8. (JHJ) og 1 1k Fakkebjerg 18.8. (KNF).

Aftenfalk

1 S Fakkebjerg 20.5. (PRA) og 1 N Fakkebjerg 30.7. (Frits Thomsen).

Vandrefalk

Ved Langelandsbroen forsvandt den faste hun primo maj og dukkede op igen 29.8. til sin 4. overvintring i træk. På Sydlangeland trak 5 stk. i september (KNF). 1 1k Viggelsø 21.9. (KDJ), 2 Nr. Nærrå Str. 28.9. (KDJ), 1 Viggelsø 30.9.-1.10. (GJO) og 1 1k hun Vejlen 1.10. (PVR).

Vagtel

Mange syngende fugle: 2 Gulstavvej 4 21.5. (JSA), 1 Gudbjerg 5.-20.6. +21.8. (LBL), 1 Syltemade Ådal 12.6. (LBR), 1 Sdr. Højrup 27.-29.6. (FLB), 1 Egense 3.-7.7. (JHJ), 1 Benderslev 4.7. (JHJ), 1 Glavendrup 7.7.

(BN) og 1 Store Rise Mose 9.7. (Lars Tom Petersen).

Plettet Rørvagtel

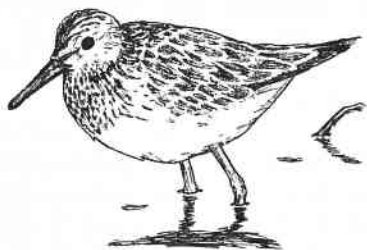
Hele 5 stk. blev set Løkkeby Enge 27.7 og 1-3 i ugerne efter (NRA m.fl.). 2-3 af dem var store unger, så de har åbenbart ynglet der.

Engsnarre

1 crexende Syltemade Ådal 15.-17.5 (GKN, LBR) og 1 Bispeeng 24.-25.5. (THH).

Hvidbrystet Præstekrave

1 Slambassinet 8.-9.7. (RYT, KPO, JHJ, BAN), og 1 Løkkeby Enge 12.8. (NRA).

Stribet Ryle*

1 2k+ Løkkeby Enge 23.-30.7. er 2. fund i amtet. Fuglen blev fundet af Klaus Malling Olsen, der var på stedet for at se Damklirer. Den blev set af mange tilrejsende fuglekiggere, sågar også af udenrigsminister Niels Helveg Petersen, der er lokal sommergæst!

Kærløber

Mindst 15 fugle er set. 1 Slambassinet 8.-9.7. (JHJ, BAN m.fl.), 2 Slambassinet 19.7. (+ 1 20.7.) (JHJ, BNI), 1 Løkkeby Enge 27.7. (og 3 28.-29.7.) (NRA), 4 Hofmannsgave 27.7. (THH), 2 Hofmannsgave 30.7. (JHJ), 1 Slambassinet 1.8. (GJO), 2 2.8. og 1 6.8. Hofmannsgave (KDJ, MSN, JHJ) og 1 Slambassinet 13.8. (GJO).

Islandsk Stor Kobbersnepe*

1 ad stod sammen med 3 almindelige i Søgård Mose 14.-15.7. (ESE) og 1 ad i Slambassinet 21.7. (HAN, OHS).

Damklire*

1 Søgård Mose 13.7. (Helge Søgård) og hele 3 1k Løkkeby Enge 22.7. (JSA). Arten er kun truffet én gang tidligere i amtet: april 1995 i Vejlen.

Odinshane

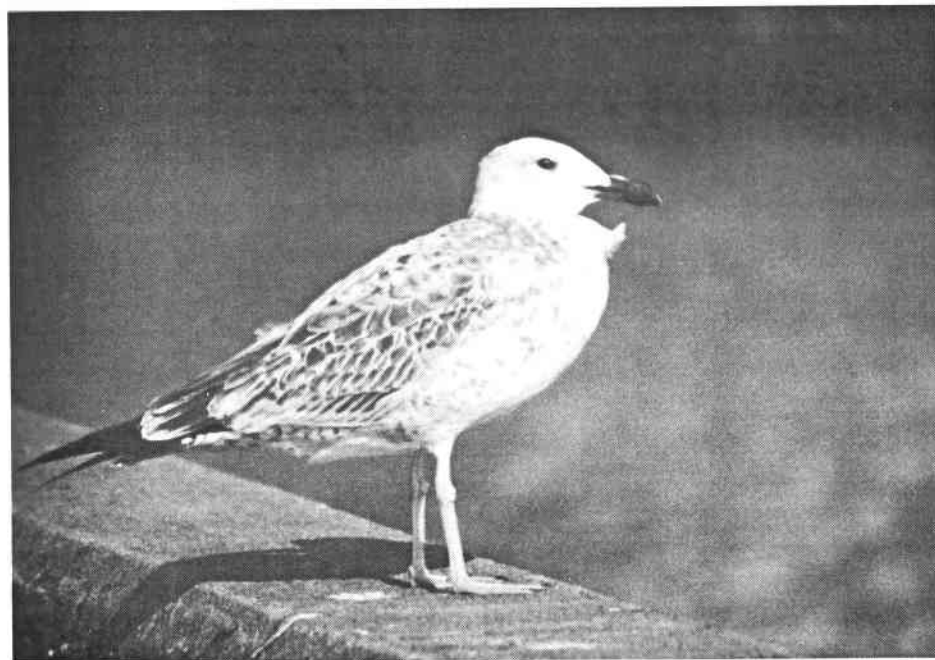
1 ad 19.-20.7. (JHJ) og 1 ad 25.7. (MSN, HEL) i Slambassinet og 1 1k Keldsnor 25.-29.8. (KNF).

Mellemkjove

1 V Dovns Klint 15.9. (EDY).

Sorthovedet Måge

De 3 fugle på Skalø i Odense Fjord (omtalt i sidste nr.) droppede yngel og forlod lokaliteten i løbet af maj. Til gengæld lykkedes det et par på Siø at få en unge på vingerne! (NRA). 1 ad blev set i Arreskov Sø 31.7. (EEH).

Steppemåge 1k 1.10.2000 Bagenkop Havn. Bemærk i forhold til 1k Sølvmåge at vingerne rager længere ud over halen, længere ben, flad pande, næsten hvidt hoved i kontrast til mørke nakkebånd, lysere underside, grå ryg med sorte ankerlignende tegninger – uden Sølvmågens tværbånd, sortbrune tertialer med bred, hvid spids, hvor Sølvmågen har lysere brunt hakket "egebladmønster". Næbbet hos Steppemåge er ofte tyndere og mere spidst end hos dette individ. Foto: Michael Mosebo Jensen.

Dværgmåge

274 trak ved Dovns Klint/Lunden 15.9. (EDY) i kraftig østenvind.

Steppemåge

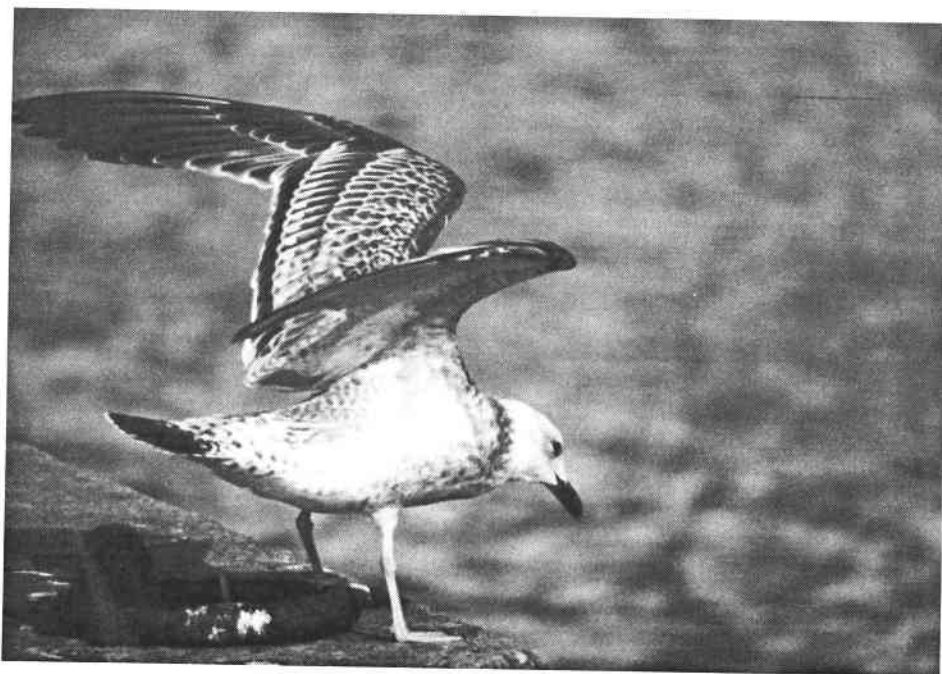
1 1k Bagenkop Havn 1.10. (THH m.fl.).

Rovterne

1 Lohals 18.6. (FBE) og 1 1k rast Keldsnor 14.8. (KNF).

Hvidvinget Terne*

En adult i overgangsdragt rastede i Arreskov Sø 14.-16.8. (Bent Nielsen m.fl.).

Steppemåge 1k 1.10.2000 Bagenkop Havn. Hvidt undervingefelt og armhule udelukker 1k Sølvmåge og 1k Middelhavsmåge. De store dækfjer, især de yderste, er i modsætning til 1k Sølvmåge ubandede og danner et mørkt vingebånd parallelt med den mørke vingebagkant. Halen kontrastrig – næsten hvid med sort endebånd, der i flugten giver association til 1k Stormmåge. Indre håndsvingfjer er mørkere end hos 1k Sølvmåge. Foto: Michael Mosebo Jensen.

Natravn

1 Gulstav 14.9. (SØB).

Isfugl

Mange Isfugle er set, bl.a. 2 på Langeland, hvor den er meget sjælden: 1 ringmærket Keldsnor 23.7. (OTØ, JSA) - (se foto næste side) - og 1 Løkkeby Enge 28.7. (PRA).

Biæder

4 N Gulstav Mose 8.5. (SØB) og 1 S Helnæs Made 5.6. (LBL). Den 9.9. opdagede Birgit og Hans Jørgen Jacobsen 25 rastende Biædere i Fredsmosen, senere så de 7 trække ved Dovns Klint. Tililende ornitologer nåede dog at se 13 fugle, som stadig holdt til i Fredsmosen om aftenen og dagen efter. Det drejer sig helt sikkert om ynglefuglene fra Røsnæs, der var på vej til vinterkvarteret.

Vendehals

1 Ulbølle 5.9. (Lars Dam).

Grønspætte

1 1k set Christiansminde, Svendborg 25.7. (JSA), lugter langt væk af lokal yngel. 1 blev hørt Tellerup Bjerge 21.8. (MAV).

Rødstrubet Piber

1 S Tryggelev Nor 19.9. (MMJ), 1 rast Tryggelev Nor 23.9. (THE) og 1 S Tryggelev Nor 24.9. (THE).

Markpiber

2 rast Gulstav Klint 1.9. (THH).

Gul Vipstjert

400 rast Fyns Hoved 11.5. (FLB). 90% var af racen thunbergi.

Sydlig Nattergal*

1 sy. Tryggelev Nor 24.5. (NRA).

Bynkefugl

52 Gulstavområdet 1.9. (KNF).

Stenpikker

28 Tryggelev Nor 14.8. (KNF).

Kærsanger

Ringmærkningtotalen i efteråret i Keldsnor blev på 290!

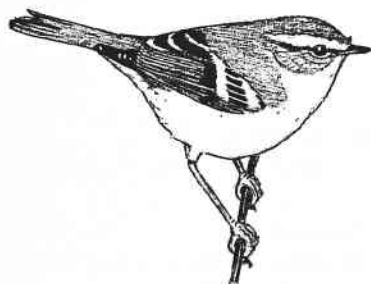
Drosselrørsanger

1 sy. Næsbyhoved-Broby Mose 20.-22.5. (OHS, HAN) og 1 sy. Tryggelev Nor 21.5. (LBL, JSA).

Isfugl, ringmærket 23/7 ved Keldsnor. Foto: Michael Mosebo Jensen.

3-dages fugle er i det hele taget sjældne.

Skægmejse

15 trak Dovns Klint 29.9. (NBJ).

Nøddekrige

1 Bukkemose Strand/bovballe Skov 28.6. (Søren Larsen).

Bog/Kvækerfinke

32.600 S Gulstav 30.9. (JHJ, RYT, MSN).

Hortulan

1 Gulstav 1.9. (THH, JHJ).

Hvidbrynet Løvsanger

1 Næsbyhoved Skov, Odense C, 27.-29.9 (THH m.fl.). Det er blot 3. fund i amtet, og den første, der kunne twitches, hvilket mange glædede sig over.

En Natugle med 4 unger holdt til på Hunderupvej en uges tid, til stor glæde for mange odenseanere på vej til ishuset ved Skovsøen. Foto: Niels Larsen.

Uglebog på vej – hjælp søges....

Af Jørgen Terp Laursen

Hermed en opfordring til alle DOF-Fyns medlemmer om at bidrage med oplysninger. Deadline er den 1. november, så hvis du ved noget, bedes du reagere hurtigt.

Igennem en lang årrække har jeg – blandt andet i samarbejde med medlemmer af DOF's rovfuglegruppe – indsamlet oplysninger om ugler for at kortlægge eksempelvis deres udbredelse og bestandssvingninger. Endvidere er en lang række tiltag iværksat for at hjælpe de trængte uglearter, eksempelvis DOF's Projekt "Kirke- og Slørugle i Nordjylland 1997-1999", hvorunder der blev opsat mere end 130 redekasser.

Undertegnede har nu fået mulighed for at skrive en forhåbentlig flot og faglig god bog, der får titlen: "Danmarks Ugler – en status". Bogen skal ses som et resultat af et fint samarbejde mellem danske amatørornitologer. I bogen beskrives alle de i landet registrerede uglearter dvs. både ynglefugle og trækgæster. De store invasioner af bl.a. Spurveugle og Sneugle i 1999/2000 vil naturligvis også blive beskrevet. Ligger du inde med oplysninger om ugler, eller har kendskab til dansk uglelitteratur eller naturhistoriske samlinger, hvori der findes data om sjældnere uglearter, så er det nu, du har mulighed for at give dit bidrag til bogen. Ja, alle oplysninger, såvel ældre som nyere, små som store, har interesse.

Oplysninger kan også indsendes pr. e-mail. Bogen påtænkes at kunne købes gennem DOF-salg.

Alle oplysninger opbevares fortroligt!

Hvad kan du så hjælpe med?

Inden du ser på de mere specifikke forhold, som du måske kan bidrage med, er det vigtigt at gøre sig klart, at et af målene med bogen er at gøre status for de enkelte uglearter fordelt i landets amter til og med år 2000. Det er derfor også interessant at vide, i hvilke amter bestemte uglearter formentligt ikke forekommer.

Generelle oplysninger ønskes om:

1. Resultater af systematiske optællinger af alle uglearter i afgrænsede områder, eksempelvis ved gårdbesøg.
2. Uglebestande på småøer.
3. Æg og ungekuld fra alle uglearter. Angiv om æg/unger er optalt i redekasser.
4. Trusler og dødsårsager.
5. Ulegelyp fra alle arter (på forlangende betales fragtomkostninger – alle fårbesked om resultaterne.
6. Ugler i kirker – før og nu.
7. Interessante og usædvanlige oplevelser med ugler.

Enkelte arter

For enkelte arter ønskes mere specifikke oplysninger:

SLØRUGLEN er noget større end Kirkeuglen – nærmest som en Allike – og regnes for vor smukkeste ugle. Arten har et smukt lyst slør omkring de mørke øjne, lys-gulbrunt bryst og grålig ryg. Sløruglen tuder ikke, men kan frembringe nogle hvæsende og snorkende lyde, som man næppe tror kan stamme fra en ugle. Sløruglen, der her i landet kun yngler i bebyggelse, især på gårde, er også kendt for at være den eneste ugleart, der også yngler i dueslag. Arten, der fører en skjult tilværelse, opdages ofte først, når ungerne høres i juli/august måned, eller når man finder fjer eller artens ofte store, sorte gymp. Sløruglen har været i stor tilbagegang, men har vist fremgang i de senere år, der især skyldes opsætning af redekasser. Alle oplysninger om Slørugle efterlyses. Findes arten på nogle af vore øer? Tidligere var der adskillige par på Sjælland, Fyn, Langeland, Lolland og Falster. Hvornår har Sløruglen sidst ynglet eksempelvis på Sjælland?

KIRKEUGLEN er en lille, brunlig, lidt kraftig ugle, ikke meget større end en Solsort. Arten lever nu næsten kun ved menneskelig bebyggelse. I dag forekommer Kirkeuglen muligvis kun i Jylland. Tidligere var den udbredt på Fyn, hvor den yngede i de mange poppelhegn. Men hvornår har den sidst ynglet på Fyn? Kirkeuglen har også ynglet på andre, mindre øer,

eksempelvis på Langeland, Alrø, Tåsinge og Ærø, men hvornår?

Kirkeuglen er i voldsom tilbagegang. Årsagerne hertil er mange, men skyldes især biotopændringer. Reproduktionen er ringe. Der efterlyses oplysninger og Kirkeuglelokaliteter, redevalg, ægkuld, ungeproduktion og dødsårsager. Vi opsætter redekasser til arten og hører også gerne fra folk, der har erfaring med Kirkeuglekasser.

SKOVHORNUGLE og NATUGLE er de almindeligste uglearter i landet og kræver ikke nærmere præsentation. Der er behov for oplysninger om redested, ægkuld og ungeproduktion. Er der sket ændringer i bestandene? Yngler der endnu Natugler på gårde i Danmark? Natugle forekommer i en grå fase og en rødlig fase, men hvordan er faserne fordelt i landet? Hvordan er Natuglen fordelt i Vestjylland? For Skovhornugle ønskes oplysninger om vinterstader og antal overvintrende ugler. På hvilke småøer forekommer de to uglearter?

STOR HORNUGLE genindvandrede til Sønderjylland i 1984. Efter en lang årrække med fremgang er bestanden stagneret i de senere år. Hvorfor? Har arten skiftet biotopvalg? Trusler? Ægrøvere? Hvad med forekomst på øerne? Send alt ind om arten.

MOSEHORNUGLEN forveksles let med Skovhornuglen, men træffes oftest i mere åbent terræn. Vi ved meget lidt om artens yngleforekomst, biotopvalg, udbredelse og fødevalg i landet, så alle oplysninger har interesse. Det er også meget vigtigt at få

kortlagt de vigtigste rastelokaliteter i landet. Undlad at opsøge Mosehornuglere, for predation er formentligt et stort problem for arten.

PERLEUGLEN er sjælden i landet, og i modsætning til Kirkeuglen træffes arten især i gammel nåleskov og ikke ved bebyggelse. Endnu er arten her i landet kun fundet ynglende med sikkerhed på Bornholm. Det er ofte i forbindelse med invasioner, arten slår sig ned som ynglefugl i nye områder. Så hold særligt øje med sommeren 2000! Perleuglen yngler i gamle Sortspættehuller, men også gerne i opsatte redekasser (ex. i Norge og Sverige). Alle oplysninger om arten har interesse.

Redekasser

Slørugle, Kirkeugle og Natugle yngler, foruden på mere naturlige steder, også i redekasser.

På næste side er vist redekasser til Slørugle og Kirkeugle. Sløruglekasser ophænges altid inde i bygninger og i mindst 6 meters højde, gerne på en endevæg et mørkt og roligt sted, ek-

sempelvis i en lade. I bunden af kassen lægges 2-3 cm tykt lag af hø, halm eller evt. tørt græs. Husk at sikre, at der er permanent adgang til redestedet – dvs. fri indflyvning til redebygningen. Kirkeuglekasser kan også hænge ude i det fri, eksempelvis i et gammelt træ. Natuglen stiller ikke så store krav til redekassen, der kan have mål som en ølkasse (bund 22 x 22 og højde ca. 50 cm, hul diameter ca. 11 cm). Husk skråt tag og redemateriale i bunden. For at begrænse påvirkning af vind, træk og regn i kassen, må åbningen i kassen ikke pege mod vest.

Send ind

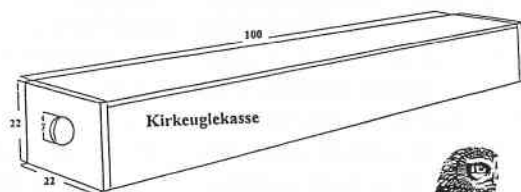
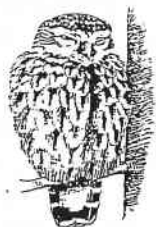
Håber på din hjælp! Det er frustrerende efter bogens udgivelse at høre: "Jeg troede, du vidste at.....". Så husk deadline 1. november 2000.

Jørgen Terp Laursen
Engdalsvej 81b
8220 Brabrand
tlf. 86 26 12 96
e-mail: jtl@mobilixnet.dk

Fra halvfjerdsernes fynske ugleprojekt

Søren Bøgelund havde i forbindelse med DOF-Fyns uglekasseprojekt hængt en Sløruglekasse op i en lade på en gård på Langeland. Konen på gården fik forvist værket og Søren drog af sted. På vej ud blev han indhentet af den voksne søn: "Hvornår kommer I så med uglen?", ville han vide, "Så vi kan sørge for at være hjemme!"

Mål 1 cm.

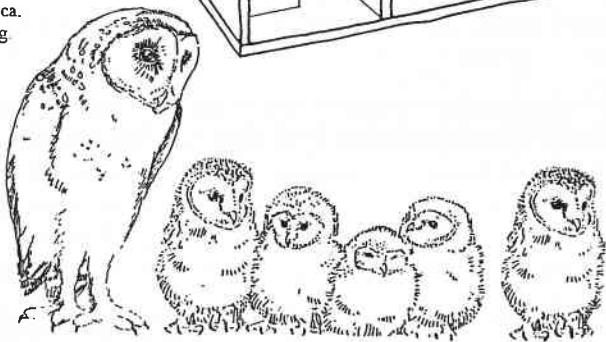
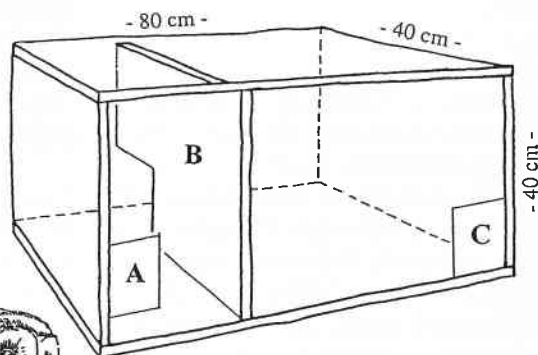
Kirkeuglen ses ofte på jorden på jagt efter insekter og orme.

Sløruglekasse

Redekassen fremstilles helst i 12-15 mm vandfast krydsfinér.

- A. Flyvehul 15x17 cm ca. 6 cm fra bunden.
- B. Skillevæg med ca. 15 x 17 cm åbning.
- C. Inspektionslem ca. 15x17 cm åbning.

Slørugle med unger.

Mål til uglekasser og en opfordring til alle handyemen M/K om at gå i gang.

Mere uglegylp

Af Søren Gjaldbæk

Som det fremgik af sidste nummer af dette skrift har Paaske og Byskov blandt deres fritidssysler indsamling af uglegylp. Siden sidst er det blevet til endnu en tur til pilekrattet ved kolonihaverne ved Fynsværket, hvor der som bekendt overvintrede op til 19 Skovhornugler vinteren 99/00. Denne gang havde de den helt store pose med, idet de gik fra stedet med 2,7 kg uglegylp! Biolog Jørgen Terp Laursen har, som tilfældet også var med første sending, undersøgt gylpene.

Han hæfter sig ved de mange arter: "For Skovhornugle, hvor der ofte er tale om få byttedyr-arter, er det overraskende med nærværende store variation af byttedyr." At der er så mange Rødmus i området "må tilskrives rødmuseåret 1999. Rødmusen er en udpræget skovart". De mange Dværgmus "tyder på et område med store græs/brakarealer". Hvis der har været frit valg på menukortet, ser det dog ud til at Nordmarkmus står højt på ønskesedlen!

Byttedyr i gylp	Antal
Nordmarkmus	460
Skov/Halsbåndmus	27
Brun Rotte	2
Rødmus	17
Dværgmus	21
Husmus	2
Almindelig Spidsmus	3
Dværgspidsmus	1
Carabus nemoralis (Stor Sort Løbebille)	1
Snegl sp. (kan dog først være ædt af byttedyrene)	3
Brud (muligvis - vil blive bestemt senere. J. T. Laursen har aldrig truffet denne art i byttedyr fra ugler)	1
Dompap	1
Gulspurv	1
Mejse sp.	1
Småfugl sp.	3

Byttedyr i gylp fra Skovhornugler. Indsamlet 20/4 00 af Paaske og Byskov.

Onsdagsturen

Af Martin Nielsen

Fra ide til succes, tjah, det kan vel ikke være så svært. Det var det i hvert fald ikke, når det gælder de forgangne onsdagsture denne sommer. Det hele startede med at Jan Holm Jensen, Kent Poulsen og undertegnede fik den ide at mødes hver onsdag eftermiddag for at se på fugle - Allerede her er ideen jo en sikker succes! Efter et par ture besluttede vi at annoncere turene på DOF-Fyns hjemmeside, hvis der nu var andre, der gerne ville med. Først måtte ideen dog godkendes af ekskursionsudvalget, som selvfølgelig syntes, det var en god ide.

Vi havde primært lokaliteter på Odense Fjords vestside i tankerne, hvorfor vi altid mødtes ved Texaco-tanker på Næsbyvej kl. 17.00. De første par ture i maj var der ikke mange til, men senere hen blev vi op mod 10 deltagere, hvilket vi synes er ret flot.

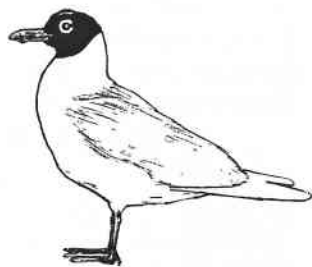
Rent fuglemæssigt var der i maj stadig Sorthovedet Måge på Skalø, og på den første tur så vi hele 3 eksemplarer. På en senere tur havde vi først alle tiders næroplevelse med en Skovhornugle, hvorefter JHJ kunne byde på syngende Vagtel (om end den var noget "forkølet"). Der blev brugt en del aftener på at lytte efter Vagtel og Engsnarre, men da dette ikke gav mere end 1 Græshoppesanger, koncentrerede vi os mere om vadfuglene. Dem var der til gengæld

masser af både i Slambassinet, Dørholmbugten, Ølundgård, Firtalsstrand og Egensedybet. Meget tid er gået med at diskutere feltkendetegn, og formodede Store Kobbersnepper har på nær en enkelt, vist sig at være små, når de lettede! Ellers er stort set alle de almindelige arter set inklusive Odinshane og Kærløber.

Et besøg ved Firtalsstrand gav deltagerne en ualmindelig flot Silkehejre på meget kort afstand - hvilken elegant fugl.

Udover alle fuglene har der været masser af godt samvær og fuglesladder, og det er jo heller ikke så værst.

Skal onsdagsturen genopstå til næste år? Det er op til DIG og dine ideer. Måske skal der helt nye lokaliteter til? Måske er der basis for 2 vidt forskellige ture, eller ture både tirsdag og torsdag? Vi ses derude.

Sorthovedet Måge. Tegning: Kåre Gjaldbæk

Fuglenes dag

Af Søren Gjaldbæk

Søndag den 28. maj var "Fuglenes dag". I den anledning blev der landet over arrangeret en række ture, typisk på lokaliteter med mange sangfugle. DOF-Fyn stod for 3 ture, én ved Vejlen, Tåsinge, én ved Sollerup Eng og én ved Odense Å. Vejret var ikke det bedste, det var kun 10-13° og tunge regnskyer truede. Alligevel havde knap 50 voksne og børn valgt det barske vejr fremfor de varme dyner, flest - 23 - var ved Vejlen.

Radio Fyn interviewede Gunnar Knudsen lige før starten ved Sollerup. Gunnar gav et, viste det sig senere, meget præcist billede af, hvad der ventede: Løvsanger, Gransanger, Munk, Havesanger, Rørsanger og Nattergal. Også de gamle Havørne var på plads ved nordenden af Arreskov Sø, så dem sluttede man af med at køre over og kigge på. Undervejs gjorde man holdt ved et af forårets tilløbsstykker i det sydfynske: De Rødtoppedede Fuglekonger ved Ministerstien.

I Odense nåede man ikke langt ud af den planlagte rute, dertil var der for meget, som optog undervejs: Natugleunger, der kiggede ud af deres kasse, en alternativt syngende Munk, som man havde meget fornøjelse af, og det gode gamle trick med at få Rørsangerne til at synges ved at smide lidt småsten ud i rørene. Nattergalene sad i år længere ude, man skulle fak-

tisk have været helt til Bellinge for at høre dem, så dette ellers faste indslag måtte udgå. Nogle af deltagerne på denne tur havde været på Gunnar Knudsens og Søren Bøgelunds fuglestemmekursus, de havde lært meget, Formand Flemming var imponeret.

Ved Vejlen startede man ved fugletårnet. Svømmeænderne var på plads: Knarand, Atlingand, Krikand og Spidsand. De forventede sangere var også samarbejdsvillige: Rørsanger, Gulbug og Nattergal. Også vadefugle blev det til med Strandhjejle og Klyde som de mest spektakulære. Rørhøg og Tårnfalk repræsenterede rovfuglene. Da man var færdige i tårnet, tog man til Vornæs Skov og hørte på skovfuglene. Den lokale ravnerede blev inspiceret, Ravnene var ikke hjemme. Til gengæld var der en del Musvåger.

Fuglenes Dag giver os en fin mulighed for at skabe opmærksomhed omkring fuglene og naturbeskyttelse. Fuglene afspejler jo i høj grad naturens tilstand. Yderligere giver det os mulighed for at komme i kontakt med folk uden for vor kreds. Når så mange på trods af det dårlige vejr og den ikke alt for gode annoncering i dagspressen møder frem, er det et klart signal om, at det er noget, vi bør arbejde videre med. Bak op om arrangementet næste år, inviter naboen med, så vi kan få nye folk i tale.

Masser af frøer - men ingen storke

Forårets fuglestemmekursus blev forlænget med endnu et arrangement, denne gang på Sydlangeland. To deltagere har sendt nedenstående.

Den 10. juni - pinselørdag - var fuglestemmekurset inviteret til Sydlangeland af Søren Bøgelund/Gunnar Knudsen som afslutningstur.

Vi mødtes ved fugletårnet kl. 6.00 - i solskin - vi var 9 fremmødte. En Karmindompap i krattet bød os velkommen med sit smukke "pleased to meet you".

Turen fra fugletårnet gik mod Gulstav Klint, hvor vi så et Rørhøgepar udveksle bytte - et betagende syn.

Der blev lyttet og kigget, og følgende fugle kunne bl.a. noteres: Gøg - Engpi-ber - Karmindompap - Gærdesanger - Havesanger - Tornsanger - Svaleklire - Atlingand. Vi endte klokken 9 i Bøgelunds have til kaffe og rundstykker. Her var masser af kvækkende frøer i søen, så Gunnar håbede på Sort eller Hvid Stork. Det skete desværre ikke.

Under kaffen evaluerede vi vinterens kursus. Det blev understreget, at behovet for at lære fuglestemmer er stort, og vi lærte meget. Det udarbejdede skriftlige materiale er blevet til stor glæde for os efter kurset. Vi har sat fuglene i alfabetisk rækkefølge, og bruger det til opslag. Bl.a. brugen af fuglestemmernes "huskereglere" er rigtig fine og brugbare.

Vi siger endnu en gang tak for et godt kursus.

Oplevelsesrig tur til Vejlerne

Af Th. Isager

Fra Niels Bomholts tur til Vejlerne 29.-30. april har vi modtaget nedenstående beretning.

Der er rigtig mange specielle oplevelser at berette om fra turen til Vejlerne den 29.-30. april 2000. Først at man kan være så heldig, at sommeren netop skal tage sin begyndelse så tidligt. Og at man kan opleve at se næsten 100 arter i løbet af 2 dage. Og at Niels var så skrap til at finde alle de gode steder. Og så var der et utroligt dejligt overnatnings- og spisested: Vester Thorup Motel og campingplads. Hvis I ikke har været der, skulle I en gang prøve at tage derop. Og så vil jeg stærkt anbefale, at I tager en portion biksemad til 34 kr. Jeg vil også anbefale overnatning. For mit vedkommende var prisen for 2 overnatninger på eneværelse med bad + 2 gange morgenmad + 1 gang middag + 2 gange frokost (som dog blev leveret af Niels direkte fra Brugsen i Ulbølle og indtaget i det fri, hvor vi selvfølgelig selv skulle sørge for drikkevarer) kun 520 kr. Og der er ingen tvivl om, at det havde været meget billigere, hvis man sov i hytte eller telt.

For mig kom den helt specielle oplevelse, da vi sluttede turen ved Nors Sø, hvor jeg både hørte og så Grønspætten. Jeg har ikke oplevet den, siden jeg i mine unge dage boede i Vejle. Der var den altid om foråret,

hvor vi hørte dens meget specielle stemme, der lyder som en høj latter.

Et meget flot syn havde vi også af Rørhøgen tæt på, livligt forfulgt af Viber. En meget fin oplevelse havde jeg også med Atlingand på ganske nært hold. Det er ikke en andeart, vi ser hvert øjeblik i det sydfynske. Men jeg husker ganske tydeligt for ca. 20 år siden at have set en flok på ca. 200 stk. i Akababugten i Israel.

Og så må jeg lige nævne, at Rørdrummen ikke blot mange gange lod sig høre med sin meget specielle stemme, men også flere gange lod sig se i flugt.

Jeg vil også gerne anbefale en lille afstikker til Bulbjerg. Det er et vidunderligt sted at se solnedgang. Og så får man i tilgift Riderne og nu også Mallemuk.

Man bør også tage et smut til Thorup strand, hvor der, i hvert fald da vi var der, lå ca. 25 fiskekuttere trukket op på stranden.

Hvis man kan li' at se Vildsvin og 3 forskellige hjortearter (Sika, Kronhjort, Dådyr + Muflonfår) i massevis, så skal man lige spørge værten på campingpladsen, hvornår man kan besøge naboen. Man kommer ind ved at trykke på en knap, så glider en stor gitterport til side. Man går selv rundt i

et dejligt område med små søer og vandhuller, som om foråret myldrer med frøer. Området er på ca. 250 ha.

I kan nok se af artslisten, at det ikke er muligt at give et fyldigt referat af fuglene, vi så og hørte. Men jeg vil

gerne anbefale jer at tage derop. I skal blot være ligeså dygtige til at tyde et kort som Niels. Og så vil jeg bestemt ikke garantere for, at I kan være lige så heldige med vejret, som vi var!

Artsliste fra Vejlerturen

Toppet Lappedykker
Gråstrubet Lappedykker
Sorthalset Lappedykker (6)
Mallebuk (3)
Skarv
Fiskehejre
Silkehejre (1)
Rørdrum (7)
Hvid Stork (1)
Knopsvane
Grågås
Kortnæbbet Gås (125)
Bramgås (4)
Gravand
Gråand
Krikand (200+)
Atlingand (7)
Knarand (5)
Pibeand
Spidsand
Skeand (30)
Taffeland
Troidand
Hvinand
Edderfugl
Toppet Skallesluger

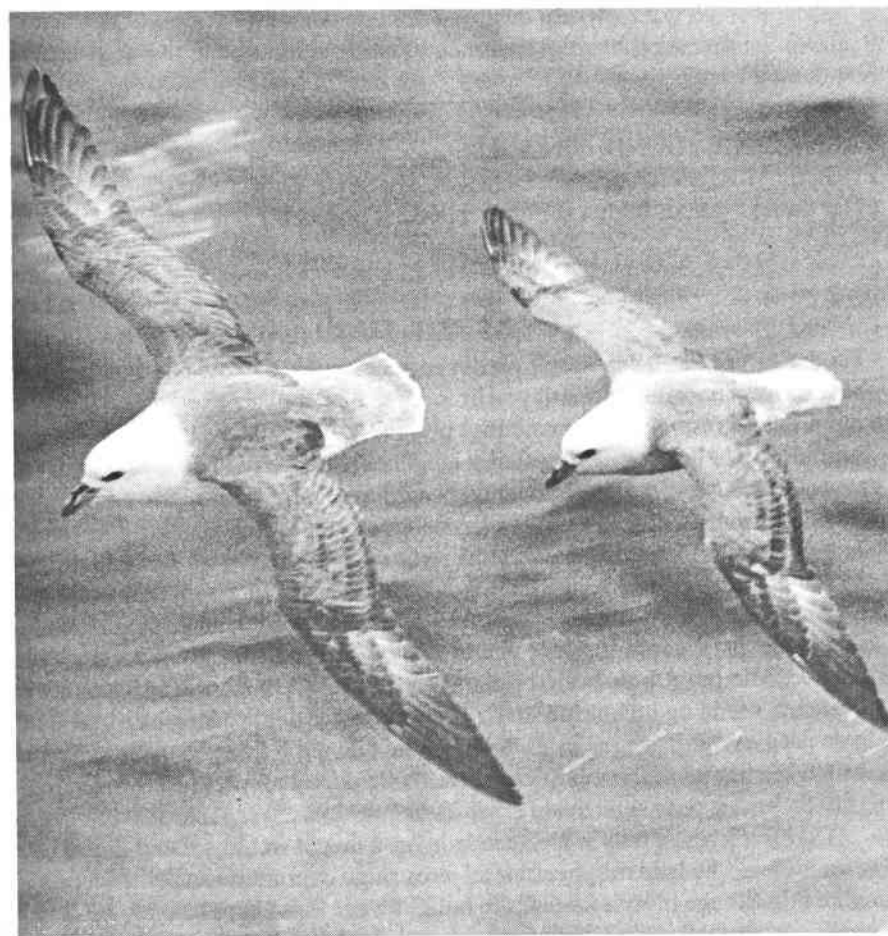
Musvåge
Rørhøg (15)
Vandrefalk (1)
Tårnfalk
Trane (1)
Vandrikse
Grønbenet Rørhøne
Blishøne
Strandskade
Vibe
Stor Præstekrave
Hjejle
Dobbeltbekkasin
Stor Kobbersneppe
Tinksmed (6)
Rødben
Hvidklire (36)
Sortklire (1)
Mudderklire
Brushane (100+)
Klyde (70)
Svartbag
Sildemåge
Sølvmåge
Stormmåge
Hættemåge
Dværgrmåge (2)
Ride (200)

Sortterne (6)
Fjordterne
Havterne
Dværgerterne (2)
Splitterne
Ringdue
Gøg
Mosehornugle (1)
Grønspætte (1)
Sanglærke
Landsvale
Krage
Husskade
Skovskade
Musvit
Sortmejse
Topmejse
Gærdesmutte
Skægmejse (2)
Misteldrossel
Sjagger
Sangdrossel
Solsort
Bynkefugl (1)
Sortstrubet Bynkefugl (par)
Rødhals
Sivsanger (2)

Munk
Gærdesanger
Tornsanger
Løvsanger
Gransanger
Engpiber
Skovpiber

Hvid Vipstjert
Gul Vipstjert
Stær
Tornirisk
Stillits
Gråsisken
Bogfinke

Gulspurv
Bomlærke
Rørspurv
Skovspurv
Gråspurv

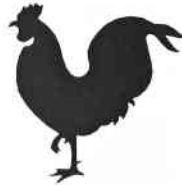

Mallebukken har slået sig ned ved Bulbjerg. Foto: Biofoto/Erik Thomsen.

Lidt til småfuglene

Hej. Så er vi her igen med en juniorside til dig, der elsker fugle!

Hovsa! Nu har min uduelige søn igen piller ved fuglenavnene! Hjælp mig med at sætte dem rigtigt sammen til næste side!

TÅRNBKONGE, DUND, GRÅSVIT
FUGLEFALK, SVAPAP, AE, DOMLE, MUSPURV
(Har du ikke gættet fuglen står svaret nederst på siden)

Gæt en fugl!

Tja, jeg er vel ca. 20 cm. lang hvis det er præcist nok! Og hvis du skal være så besværlig så er mit latinske navn *Hirundo rustica*, hvilket er et yderst fornemt navn. Jeg trives og yngler mærkeligt nok i Danmark under disse kummerlige forhold! Jeg befinder mig dog stadig langt bedre tilpas syd for Sahara hvor jeg da også tilbringer min tid fra november- april og igen fra juni- juli. Min sang er Virkelig smuk da den består af en krystalklar kvinden. Jeg har dog ikke tænkt mig at bruge min smukke stemme på jeres beskidte ører! Når jeg bruger min kostbare tid i jeres ynkelige land, holder jeg mest til ved opdyrket land og bondegårde. Når jeg forbereder rejsen til Afrika samles jeg med mine artsfæller over moser hvor der er insekter vi kan æde og så overnatter vi i jeres latterlige rørskov. Min pragtfulde bolig består af en halv lerkop som ofte befinder sig på bjælker i stalde og udhuse og under broer da det er det bedste i særlige kan byde på! I øvrigt jager jeg insekter meget lavt da jeg ikke synes det er værd at bruge kræfter på at flyve højt efter jeres sølle udbud af insekter! Selvom jeg ligner en by- og rødrygget svale er jeg dem dog LAAAAANGT overlegen!!!

Og i øvrigt er min dybt kløftede hale også meget smukkere end deres! Og nu vil jeg ikke lade mig overtale af jeres ringe overtalelsesevne længere og trække mig tilbage til min fantastiske bolig jeg har formået at lave af jeres ynkelige materiale!

Svar: TÅRNFALK, FUGLEKONGE, AND, DUE, DOMPAP, SVALE, MUSVIT, GRÅSPURV

Turrappporter

HOV NORDSTRAND

Ni morgenfriske fuglekikkere mødte frem på Langelands nordspids den 14. maj kl. 6.00 for at se på træk g rastende småfugle. De to turledere Birte Sørensen og Ole Tønder bidrog straks til den gode stemning ved at servere friskbagt brunsviger fra bageren i Lohals. Da den var slugt, kunne man hellige sig det egentlige, nemlig fuglene. Vejret var strålende, høj sol og op til 30°, trækket var knapt så godt, idet det næsten kun var gæs, der rørte på sig. 1030 Bramgæs og 8 Knortegæs blev det til. Lidt kratlusk i sommerhusområdet viste, at alle sangerne på nær Karmincompap var på plads, blandt andet kunne man glæde sig over Skovsanger, Gulbug og Nattergal. På stranden rastede en Stenpikker og 3 Bynkefugle. Man skiltes kl. 11, 5 af deltagerne forlængede turen med et besøg i Tryggelev Nor, hvor man kunne se et par af Rødhovedet And. Også Atlingand, en sydtrækkende Dværgerterne og 3 Rørhøge kom på turlisten, inden man ved ét-tiden vendte snuderne hjemad.

SYLTEMADÉ ADAL

14 personer mødte frem til Niels Bomholts tur langs Syltemadé Å den 23. maj. Det var en lun maj aften, og

man fik en hyggelig tur i den flotte og frodige ådal. Alle sangerne var på plads, især imponerede Nattergalene og Kærsangerne, også Gøgen var på plads, på jagt efter egnede reder, så uskyldige småfugle kunne få sig et uønsket plejebarn. Turen varede godt 2½ time.

ODENSE A

En hård vestenvind gav ikke de bedste lytteforhold for de 4 tapre fremmødte til Søren Gjaldbæks Nattergalletur langs Odense Å den 29. maj. Temperaturen ledte også (som vinden) tankerne hen mod slutningen af oktober. De skrigende Mursejlere og de syngende Munke ved parkeringspladsen ved Dalum Papirfabrik mindede dog om, at den første sommermåned blot lå 2 døgn forude. Der plejer at være Nattergale ved roklubben, men plejer var død, rekognoscering dagen før havde vist, at man skulle ud forbi Sct. Klemens for at få bid. Undervejs dertil hørtes blandt andet Rørsanger og Korttået Træløber. I søen kort efter motorvejen lå en Gråstrubet Lappedykker og et par Troldænder, over engen fouragerede såvel Musvåge som Tårnfalk. Fremme ved målet fik deltagerne 4 Nattergale og 1 Kærsanger at glæde sig

over, også en Stor Flagspætte med kaldende unger i hullet blev det til. Sidst på aftenen løjede vinden af, og man fik hørt de almindelige sangere fint, inden man skiltes ved 22-tiden.

NATRAVNETUR.

Jan Holm Jensen var på Natravnetur og har sendt nedenstående beretning. Det er redaktionens håb, at flere tur-deltagere ville tage et sådant initiativ!

Fredag den 9. juni havde Poul V. Rasmussen en natravnetur til Vejle Ådal og Frederikshåb Plantage. Denne dejlige tur samlede 8 deltagere med afgang fra Odense, og senere under turen stødte yderligere 4 til.

Første stop på turen, efter at de fleste deltagere var samlet, blev Tørskind i Vejle Ådal. Ud over nogle flotte fugle, som Rødrygget Tornskade, Bynkefugl og Rød Glente, der blev set på stedet, dukkede også turens sidste deltager, Hans Rytter (RYT), ud af krattet. Hans Rytter var taget i forvejen og havde gjort indledende studier på en Flodsanger, som havde været hørt i området.

Efter at have nydt den medbragte mad samt beundret den smukke natur i denne ådal fortsatte turen nu samlet til Randbøldal, hvor vi skulle forsøge at finde Isfugl og Bjergvipstjert. Vi fik set meget smukke Bjergvipstjerte,

men Isfuglen lykkedes det ikke at finde.

I god tid inden tusmørket kørte vi nu mod Frederikshåb Plantage, hvor vi håbede at kunne finde turens højdepunkt, nemlig Natravn. Poul, som har meget stor erfaring med denne art og lokalitet, førte os ind til det åbne område, som findes i den midterste del af plantagen. Der var tid til en lille afstikker til nogle spændende søer, som fandtes i område, men her fandt vi ingen specielle ting.

Ca. 22.15 sad vi alle klar i området, hvor Poul mente, der var chance for at høre fuglen, og præcis 22.20 hørte vi Natravnen første gang. Kort efter var vi utroligt heldige også at se fuglen, idet den tog en flot flyvetur lige hen forbi os, inden den placerede sig i et velkendt, udgået træ, hvor den opholdt sig meget af tiden. Vi hørte og så kun en enkelt fugl, men til gengæld havde vi den meget fint i lang tid, indtil det allersidste lys var forsvundet.

Men nu var vi jo ikke til at stoppe! Selv om Poul bekendtgjorde, at den officielle tur var slut, besluttede alle, at forsøge sig på Flodsangeren ved Vejle Å, tæt på byen. Dette kunne gøres på hjemturen mod Fyn, og Hans havde kendskab til stedet, hvor fuglen var hørt. Og igen tilsmilede heldet os, således at vi kunne stige ud af bilerne på en parkeringsplads ved åen lidt uden for Vejle og efter at have gået et par hundrede meter stod vi lige over for fuglen. Denne art blev dog ikke

set, men til gengæld hørte vi den ganske godt på kort afstand.

Ca. kl 0.30 begav alle de nu trætte deltagere sig mod Fyn efter en god fugletur!

TRÆKTUR TIL ???

Formand Flemming har ofte vist sig som en overraskelsesmand, således også den 24. september, hvor han havde valgt Lyø som mål for årets træktur, en ide som rent fantasimæssigt udklasserede sidste års træktur til Brændegård Sø. 8 mand mødte op ved færgehavnen i Fåborg og kunne på turen nyde den milde vind fra sydøst og det dejlige solskin. Det kunne

man også på Lyø, hvor der til gengæld var mere natur end fugle at glæde sig over. Der var mange jægere, så mange, at Flemming opgav at gå i dialog med dem, man fortrak til kroen, hvor der var æggekage, øl og snaps på kortet. Som man måske har forstået kunne der end ikke tales om, at trækket døde ud, så gruppen drog tilbage til hovedøen og kørte til Monnet. 1 Sortkrage, 1 Musvåge, 1 Toppet Skallesluger, 1 Tårnfalk, lidt Engpibere og Tornirisker repræsenterede de rastende fugle, trækket udgjordes af Admiraler, en sommerfugl, som trækker til Nordafrika. På trods af at turen havde svært ved at leve op til sit oplæg, havde man en fin dag.

Møder

Med DOF i Indien

Tirsdag d. 7. november. Mødested: Risingskolen, filmlokalet kl. 19.00. Foredragsholdere: Christian A. Jensen og Klaus Mortensen. Et rejseforedrag med dias fra DOF-Nordjyllands stortur til Nordindien i april 1999, hvor en uge blev tilbragt i det berømte reservat ved Bharatpur og tre dage i tigerreservatet Sariska. Kom og oplev et show, der vil noget med mange flotte dias af fugle, dyr og kulturindtryk.

Fuglequiz

Onsdag d. 22. november. Mødested: Risingskolen, filmlokalet kl. 19.00. Mød op og deltag i den traditionelt aparte quiz afholdt af Flemming By-skov. Fine præmier i vente. Øl og vin kan købes, DOF-Fyn giver kaffe og te.

Vejlerne gennem tiderne

Torsdag d. 7. december. Sted: Risingskolen, filmlokalet, kl. 19.00.

Foredragsholder: Poul Hald Mortensen.

Poul Hald Mortensen vil fortælle om fuglelivet i Vejlerne, som han gennem sit arbejde følger intenst dagligt. Han vil redegøre for stedets historiske status og give sit bud på de fremtidige muligheder i det fornemme fugleområde. Foredraget vil være ledsaget af dias. Mød op og få en oplevelse og indsigt ud over det sædvanlige.

Julefrokost

Fredag d. 8. december. Sted: lokalet, Risingskolen kl. 19.00.

Pris Tag 60,- kr. med til dækning af diverse retter, som Flemming Byskov og Michael Mosebo Jensen sørger for. Tag også jeres ornitologiske oplevelser fra året med i en eller anden form. Lysbilledapparatet vil være disponibelt! Sidste år pressede vi lige 20 doffere ind, her ligger begrænsningen også i år, så meld jer i god tid til Flemming på 65 98 22 18. Drikkevarer kan købes på stedet.

Ekskursioner

Rügen

Søndag d. 15. - onsdag d. 18. oktober. Turleder: Niels Bomholt.

Ring til Niels på 62 24 19 59 og hør, om der er plads tilbage. Overnatning finder sted på et hyggeligt pensionat med udsigt til Blisgæs og Traner - de to arter, der er turens hovedattraktion med deres imponerende morgen- og aftentrek. Desuden forventes der flere Havørne, Vandrefalk, Duehøg, Rød Glente og meget mere. Turen foregår i privatbiler; priser og tider meddeles ved tilmelding.

Odense Fjord

Søndag d. 19. november.

Mødested: Klintebjerg kl. 9.00.

Tilmelding: Kurt Due Johansen på 65 93 22 57.

På forhånd har Kurt undersøgt, hvor der er flest fugle i fjorden på netop denne dag - og dér kører vi så hen. Der vil helt sikkert være mange rastende andefugle at beskue, men måske også spændende rovfugle som Blå Kærhøg, Vandrefalk og måske Havørn.

Ørnetur til søerne

Søndag d. 10. december.

Mødested: Brændegård kl. 9.00.

Tilmelding til turleder Erik Ehmsen på 62 64 15 59.

Selv om Havørnene ikke har ynglet i år, holder der alligevel 2-3 til i søområdet, så der skulle være chancer for at se de store vingefang. Hvis ikke der er kommet is på vandoverfladen, ligger der også mange nordiske vandfugle, bla. Store og Små Skalleslugere. Desuden er der jo de traditionelle Vandstære ved Silkeå at tage hjem på.

Langtur til ???

Søndag d. 21. januar.

Turledere: Flemming Byskov og Michael Mosebo Jensen.

Mødested og -tid ved vi ikke noget om før dagen før, da vi først i sidste øjeblik bestemmer os til, hvor vi skal hen. Det drejer sig om at køre derhen, hvor der er samlet flest interessante fugle, kort sagt følge naturens gang så snært som muligt! Det har de fire

foregående år bragt os langt op i Jylland eller rundt på Sjælland, og vi har hvert år set mange spændende fugle - så vær klar til udfordringen og ring til Flemming dagen før på 65 98 22 18.

Sydlangeland

Søndag d. 11. februar.

Mødested: Dovns Klint kl. 9.00.

Turledere: Birte Sørensen og Ole Tønder.

Tilmelding til Birte på 65 92 09 12.

De fleste tager til Sydlangeland i efteråret, men faktisk er der også mange fugle at kigge på på andre årstider, som nu f.eks. midt i februar, hvor der raster en del andefugle på havet, bla. store koncentrationer af Havlitter ud for Dovns Klint, ligesom der afhængig af vinterens mildhed kan være mange gæs, svømmeændere og overvintrende vadefugle i norene. Mulighed for de første forårsbebudere og måske endda Hedelærker.

Små pip....

Årets frimærke 1999 blev mærket med de to Landsvaler, der fik 16.630 af de i alt 96.151 stemmer. Det var 5578 flere end frimærket på andenpladsen. Atter et eksempel på den store popularitet fuglene nyder i offentligheden.

Kirkeuglen har fået en hjælpende hånd i et forsøg på at få den tilbage som fransk ynglefugl. Svindinge Beboerforening har opsat en indendørs redekasse i byens gamle transformator, med åbningen vendt mod øst. Hullet størrelse er som i en stærekasse for at hindre andre ugler i at tage over. Vi ønsker held og lykke med projektet.

En Svartbag med smag for andesteg holdt til i Egensedybet i august. Den 4. så MSN mågen slå en ung Gravand og efterfølgende fortære den, noget af et projekt må man sige. Den 10. var det en adult Gråand hun, der måtte holde for. Svartbagen rev ryggen op på den og spiste af den med garanti friske mad en halv times tid, før den døde. Resterne fik et par krager fornøjelsen af (SG).

Vindroslen har formodentligt ynglet på Romsø i år, idet en gammel fugl er set i slutningen af juni på det sted, hvor et par ynglede i 1998.

En gammel kending dukkede igen op ved Brændegård Sø, nemlig den halsmærkede Grågås "sort 03X", idet LBR så fuglen ultimo juli. Den er mærket 25/2-93 i Coto Doñana, Spanien. Det er således mindst 8. gang at den er på vej sydover.

SU har godkendt fundet af Lille Tårnfalk fra Sydlangeland den 30. juli 1999. De heldige observatører var Claus Hornemann fra København og Ole Goldschmidt fra Langeland, der således atter viste sig som amtets bedste hitfinder. Det er tredje godkendte fund i Fyns Amt, som på den baggrund må være det førende amt for denne art.

Redekasseprojektet, der blev søsat sidste år i samarbejde mellem DOF og Vejdirektoratet, har nu eksisteret gennem én ynglesæson. På Fyn satte Flemming Byskov og Steen Winkel 32 kasser op ved motorvejsrastepladserne Kildebjerg Syd og Nord vest for Odense. De to uglekasser blev ikke beboet, mens der var Stær i 7 af de 10 kasser beregnet for denne fugl. Der var opsat 20 mejsekasser, de 3 husede Blåmejse, 5 Musvit, 9 var ubeboede og 3 var forsvundet! Steen afviser enhver antydning af, at det skulle skyldes sjusk under opsætningen. Begge rastepladser er ret fuglerige, og man kan træffe alle de almindelige småfugle bag benzinstationerne.

Digesvalen kræver åbenbart ikke megen skræmt for at yngle. Ved slambassinet har den forgangne sæson indtaget en jord/grusbunke, der var tilovers fra noget udgravningsarbejde. Bunken ligger ud til cykelstien, som går langs fjorden. Den er 2 m. høj, 3 gange 4 m. i grundplan og har alligevel været yngleplads for 83 Digesvalepar.

Anskydning er et problem, der ikke kun rammer ænder. Således blev graveren fra Korinth anskudt af ivrige jægere, mens han færdedes på offentligt område, meddeler Fyns Amts Avis. Politiet måtte tilkaldes for at standse skyderiet.

Der er fortsat Havørne ved søerne. Den 7.10. kunne man ved Brændegård Sø se 3 adulte og 1 1-2 k fugl, foruden 1 Fiskeørn og 1 Duehøg (FLB).

De Rødtoppedede Fuglekonger, som blev opdaget sidst i april ved Ministerstien nær Sollerup, har sandsynligvis ynglet på stedet. Der kunne høres to syngende hanner det meste af maj. Kaldende fugle er hørt i begyndelsen af juli.

**- og husk,
fugle skal ses
i naturen.....**
